

Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2015–2018

FIMEA KEHITTÄÄ
ARVIOI JA INFORMOI
2/2020

Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2015–2018

Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja
2/2020

Julkaisuajankohta Maaliskuu/2020
Julkaisupaikka: Kuopio

© Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Fimea 2020

Julkaisija
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Postiosoite: PL 55, 00034 FIMEA
Puh. vaihde: 029 522 3341
www.fimea.fi

Jakelutiedot
www.fimea.fi/tietoa_fimeasta/julkaisut
www.julkari.fi

ISBN 978-952-7299-09-8
ISSN-L 1799-7135
ISSN 1799-7143 (verkkajulkaisu)

Käsikirjoittajat

Leena Reinikainen

Proviisori, yo-merkonomi
Kehittämissuunnittelija
Lääkehoitojen arviointi -prosessi
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Fimea

Antti Hyvärinen

MMT, VTM
Lääketaloustieteilijä
Lääkehoitojen arviointi -prosessi
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Fimea

Pertti Happonen

LL, MPH
Johtaja
Lääkehoitojen arviointi -prosessi
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Fimea

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	4
Resumé	5
Abstract.....	6
1. Johdanto	7
2. Selvityksen tavoitteet.....	8
3. Aineisto ja menetelmät	9
4. Apteekit 2018	11
4.1. Apteekkipalveluiden saatavuus	11
4.1.1. Apteekkien määrä	11
4.1.2. Apteekkien aukioloajat	12
4.2. Apteekkien toimittamat lääkemääräykset	13
5. Yleiskuva apteekkien kannattavuudesta	14
5.1. Liikevaihto	14
5.1.1. Liikevaihdon kehitys	14
5.1.2. Lääkemyynnin kehitys.....	16
5.1.3. Itsehoito- ja reseptilääkkeiden myynti	16
5.1.4. Farmaseuttisten palveluiden myynti.....	17
5.1.5. Verkkopalvelu	17
5.1.6. Yleisten kauppatavaroiden myynnin kehitys	17
5.1.7. Nollaveroluokka	18
5.1.8. Apteekkivero	18
5.2. Myyntikate	18
5.3. Liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	20
5.3.1. Liikevoittoon/ (-tappioon) vaikuttavia tekijöitä.....	21
5.3.2. Liikevoitto (-tappio) verojen jälkeen ja apteekkarin palkkakoikaisu	21
5.3.3. Liikevoiton (-tappion) jakautuminen	22
5.3.4. Yksityisten apteekkien liikevoitto- eli liiketulosprosentti.....	24
6. Apteekkien tiloissa toimivat yhtiöt.....	25
7. Apteekkien vakavaraisuus ja maksuvalmius	28
7.1. Omavaraisuusaste	28
7.2. Suhteellinen velkaantuneisuus	29
7.3. Maksuvalmius.....	29
8. Yhteenveto ja johtopäätökset.....	30
Lähteet.....	31
Liitteet.....	32

Tiivistelmä

Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2015–2018. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 2/2020. 36 s. ISBN 978-952-7299-09-8

Avainsanat: Apteekit, apteekkipalvelut, lääkekustannukset, talouskehitys, kannattavuus, apteekkitalous

Tausta

Fimean lakisääteisiin lääkealan kehittämis- ja valvontatehtäviin kuuluu lääkealan toimivuuden, lääkkeiden maanlaajuisen saatavuuden ja apteekkiverkoston kattavuuden varmistaminen. Fimea laatii vuosittain apteekkien tilinpäätösanalyysin, jotta lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuutta, apteekkien tulonmuodostusta koskevien uudistusten tarpeellisuutta sekä tehtyjen muutosten vaikutuksia voidaan arvioida ja seurata.

Tavoitteet

Selvityksen tavoitteena oli tarkastella apteekkien talouden kehittymistä vuosina 2015–2018 sekä päivittää edellisiä tilinpäätösanalyysyjä.

Menetelmät

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu apteekkien vuoden 2018 taloustietoihin, jotka kerättiin Fimean sähköisellä lomakkeella loppukeväästä 2019. Tilinpäätösanalyysissä ovat mukana ne yksityiset apteekit, jotka olivat toiminnassa koko tarkastelujakson ajan ja joilla oli täysi tilikausi vuosina 2015–2018. Aineisto analysoitiin kuvailevin menetelmin.

Tilinpäätösanalyysi jakautuu neljään osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan apteekkipalveluiden saatavuutta ja apteekkien toimintavuotta 2018 yleisellä tasolla. Toisessa osassa tarkastellaan apteekkien liikevaihtoa, myyntiä ja kannattavuutta. Kolmannessa osassa tarkastellaan apteekkien yhteydessä toimivia yhtiöitä ja viimeisessä osassa tarkastellaan apteekkien vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta.

Tulokset

Yksityisten apteekkien keskimääräinen liikevaihto vuonna 2018 oli neljä miljoonaa euroa. Tämä oli noin 3,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2017 ja noin 4,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2015. Apteekkien liikevaihdosta 94 prosenttia muodostui lääkemyynnistä.

Yksityisten apteekkien keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja, veroja ja apteekkarin palkkakoikaisua oli noin 252 000 euroa vuonna 2018, mikä oli vajaan prosentin vähemmän kuin vuonna 2017 ja noin kuusi prosenttia vähemmän kuin vuonna 2015. Myyntikatteet apteekkiveron vähentämisen jälkeen olivat laskeneet neljän vuoden tarkastelujakson aikana keskimäärin kolme prosenttia.

Yksityiset apteekit olivat vakavaraisia vuonna 2018. Puolella aineiston apteekteista omavaraisuusaste oli hyvä. Velkaa yksityisillä apteekteilla oli keskimäärin 14 prosenttia kokonaisliikevaihdosta. Noin kolmanneksella apteekteista maksuvalmius oli hyvä.

Apteekteista noin 40 prosentin yhteydessä toimi osakeyhtiö vuonna 2018. Osakeyhtiöillä oli todennäköisesti vaikutusta kyseisten apteekkien kannattavuuteen, sillä puolet yleisistä kauppatavaroista myytiin apteekkien yhteydessä toimivien erillisyyhtiöiden kautta. Erillisyyhtiöistä kolme neljännestä toimi Tilastokeskuksen kuntaryhmytyksen mukaan kaupunkimaisissa kunnissa vuonna 2018.

Johtopäätökset

Aineiston apteekkien toiminta oli vuonna 2018 liiketaloudellisesti kannattavaa ja apteekit olivat pääsääntöisesti vakavaraisia. Apteekkien väliset erot liikevoiton jakautumisessa kuitenkin vaihtelivat sekä eri liikevaihtoryhmien sisällä, että välillä, ja apteekkipalveluiden saatavuudessa oli maakuntakohtaisia eroja. Apteekkien yhteydessä toimivilla erillisyyhtiöillä oli vaikutusta apteekkien kannattavuuteen.

Aineiston apteekkien liikevoitoissa ja myyntikatteissa oli havaittavissa laskua. Myyntikateprosentit laskivat enemmän suurissa apteekteissa kuin pienissä apteekteissa.

Resumé

Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Apotekens bokslutsanalys för åren 2015–2018. Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea. Publikationsserien Fimea utveclar, utvärderar och informerar 2/2020. 36 s. ISBN 978-952-7299-09-8 (pdf).

Nyckelord: Apotek, apotekstjänster, läkemedelskostnader, ekonomisk utveckling, lönsamhet, apoteksekonomi

Bakgrund

Fimeas lagstadgade tillsyns- och utvecklingsuppdrag gällande läkemedelsområdet är att säkerställa en fungerande läkemedelsbransch, en riksomfattande tillgång till läkemedel och ett täckande apoteksnät. Fimea gör varje år en analys av apotekens bokslut, för att tillgången till läkemedel och apotekstjänster, behovet av reformer som gäller apotekens inkomstbildning och effekterna av ändringarna ska kunna utvärderas och följas upp.

Mål

Syftet med redogörelsen var att granska apotekens ekonomiska utveckling 2015–2018 och att uppdatera den föregående bokslutsanalysen.

Metoder

Bokslutsanalysen baserar sig på apotekens ekonomiska uppgifter år 2018 som insamlades med Fimeas elektroniska formulär i maj 2019. Bokslutsanalysen omfattar de privata apotek som var verksamma under hela granskningsperioden och som hade en hel räkenskapsperiod 2015–2018. Materialet analyserades med beskrivande metoder.

Bokslutsanalysen är indelad i fyra delar. I den första delen beskrivs tillgången till apotekstjänster och apotekens verksamhetsår 2018 på allmän nivå. I den andra delen granskas apotekens omsättning, försäljning och lönsamhet. I den tredje delen granskas företag som samarbetar med apoteken och i den sista delen granskas apotekens solvens och likviditet.

Resultat

Den genomsnittliga omsättningen för de privata apoteken var fyra miljoner euro år 2018. Omsättningen ökade med cirka 3,5 procent från 2017 och med cirka 4,2 procent från 2015. Läkemedelsförsäljningen utgjorde 94 procent av apotekens omsättning.

De privata apotekens genomsnittliga rörelsevinst före bokslutsdispositioner, skatter och apotekarens lönekorrigerings var cirka 252 000 euro år 2018, vilket var knappt en procent mindre än år 2017 och cirka sex procent mindre än år 2015. Försäljningsbidragen efter avdraget av apoteksskatten sjönk med i genomsnitt tre procent under en granskningsperiod på fyra år.

De privata apoteken var solida år 2018. Hälften av apoteken hade en god soliditet. De privata apotekens skuldsättning uppgick i genomsnitt till 14 procent av den totala omsättningen. Cirka en tredjedel av apoteken hade god likviditet.

Cirka 40 procent av apoteken hade aktiebolag som fungerar i anslutning till apoteket år 2018. Dessa bolag hade sannolikt en inverkan på apotekens lönsamhet, eftersom hälften av de allmänna handelsvarorna såldes via aktiebolag som fungerar i anslutning till apoteket. Av bolagen verkade tre fjärdedelar enligt Statistikcentralens kommungruppering i urbana kommuner år 2018.

Slutsatser

Verksamheten i apoteken i fråga var företagsekonomiskt lönsam 2018 och apoteken var i regel solventa. Skillnaderna mellan apoteken gällande fördelningen av rörelsevinsten varierade dock både inom och mellan olika omsättningsgrupper, och det fanns skillnader i tillgången på apotekstjänster mellan landskapen. Aktiebolaget i anslutning till apoteken påverkade apotekens lönsamhet.

En minskning i apotekens rörelsevinst och försäljningsbidrag kunde observeras. Försäljningsbidragprocenten sjönk mer i stora apotek än i mindre apotek.

Abstract

Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Analysis of pharmacies' financial statements for 2015–2018. Finnish Medicines Agency Fimea. Serial Publication Fimea Develops, Assesses and Informs 2/2020. 36 p. ISBN 978-952-7299-09-8 (pdf).

Keywords: Pharmacies, pharmacy services, pharmaceutical costs, economic development, profitability, pharmacy economy

Background

Fimea's statutory duties in relation to development and supervision of the pharmaceutical sector include ensuring the effective functioning of the pharmaceutical sector and nationwide access to medicines through a comprehensive pharmacy network. In order to assess and monitor access to medicines and pharmacy services, need for reforms of pharmacy income formation and the effects of the changes carried out, Fimea prepares an annual financial statement analysis of Finnish pharmacies.

Aims

The aim of the current analysis was to assess the financial performance of pharmacies in 2015–2018 and to bring the previous financial statement analyses up to date.

Methods

The financial statement analysis is based on the pharmacies' financial data for 2018, which were collected using Fimea's electronic form during late spring in 2019. The financial statement analysis covers all private pharmacies in operation throughout the review period and with a full financial year in the period 2015–2018. The material was analysed using descriptive methods.

The financial statement analysis consists of four sections. The first section describes the availability of pharmacy services and the pharmacies' operating year 2018 on a general level. The second section assesses the turnover, sales and profitability of pharmacies. The third section analyses companies operating in conjunction with pharmacies, and the final section focuses on the solvency and liquidity of pharmacies.

Results

The average turnover of private pharmacies in 2018 was EUR 4 million. This was about 3.5 percent more than in 2017 and about 4.2 percent more than in 2015. Pharmaceutical sales made up 94 percent of pharmacies' turnover.

In 2018, the average operating profit of private pharmacies before appropriations, taxes and pharmacist's salary adjustment amounted to approximately EUR 252,000, which was under 1 percent less than in 2017 and about 6 percent less than in 2015. After pharmacy tax deductions, sales margins had decreased by an average of 3 percent over the four-year review period.

Private pharmacies were financially sound in 2018. Half of the pharmacies covered by the report recorded a healthy equity ratio. On average, private pharmacies had debt that accounted for 14 percent of total turnover. Approximately one third of pharmacies had good liquidity.

A limited liability company operated in connection with about 40% of pharmacies in 2018. These special purpose vehicles (SPV) probably had an impact on the profitability of the pharmacies, as half of the goods were sold through the SPVs operating in connection with these pharmacies. According to Statistics Finland's municipal grouping, three quarters of the SPVs were in urban municipalities in 2018.

Conclusions

The operations of the pharmacies covered by the report were profitable in 2018, and most of the pharmacies were financially sound. However, differences between pharmacies in terms of operating profit varied considerably within and between different turnover groups, and there were differences in the availability of pharmacy services between regions. SPVs operating in connection with pharmacies had an impact on the profitability of pharmacies.

There was a decline in the operating profits and sales margins of pharmacies included in the material. Profit margins decreased more in bigger pharmacies than in small pharmacies.

1. Johdanto

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean lakisääteisenä tehtävänä on kehittää lääkealan ja lääkehuollon toimivuutta ja turvallisuutta (Laki lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksesta 593/2009). Fimean tehtävinä ovat myös lääkkeiden maanlaajuisen saatavuuden ja apteekkiverkoston kattavuuden varmistaminen.

Fimea kokoaa, tuottaa, arvioi ja välittää riippumatonta ja ajantasaista tietoa lääkkeistä, niiden käytöstä ja apteekkien toiminnasta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, väestölle että julkisen päätöksenteon tarpeisiin. Fimea on laatinut tähän mennessä kahdeksan laajamittaista selvitystä apteekkien taloudellisen tilan kehittymisestä (1–8). Fimean verkkosivuilla on julkaistu vuoden 2019 lopussa Suomen apteekkitoimintaa kuvaavia tunnuslukuja ja indikaattoreita, jotka pohjautuvat muun muassa Fimean tilinpäätösanalyysiin, rekistereihin, toimintakertomuksiin ja tutkimusraportteihin.

Apteekkien toimintaa säännellään lääkelaisissa (395/1987). Lääkelain mukaan apteekki on lääkehuollon toimintayksikkö, jonka tehtävänä on lääkkeiden vähittäismyynti, jakelu, valmistus sekä lääkkeisiin liittyvä neuvonta ja palvelutoiminta. Apteekkia on pidettävä auki siten, että lääkkeiden saatavuus on turvattu, ja lääkevalikoiman sekä määrän on vastattava tavanomaisen asiakaskunnan tarpeita. Apteekkilupaan voidaan liittää lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi apteekkiliiikkeen aukioloaikoja tai sivuapteekin ja apteekin palvelupisteen ylläpitämistä koskevia ehtoja. Lääkelain mukaan Fimea päättää apteekkien sijaintialueista, lukumäärästä ja niihin liittyvistä muutoksista.

Lääkelain 89 §:n mukaan apteekkarin, Helsingin yliopiston apteekin ja Itä-Suomen yliopiston apteekin tulee antaa Fimealle sen kehittämis-, suunnittelu- ja valvontatehtäviä, laadunvalvontamaksun määräämistä sekä tilastojen laatimista varten tarpeelliset yksilöintiä, tuloja ja menoja sekä muutoin taloudellista asemaa koskevat tiedot apteekkitoiminnasta sekä apteekin kanssa samassa toimitilassa harjoitetusta muusta liiketoiminnasta. Tätä pykälää on sovellettu ensimmäistä kertaa vuodelta 2017 annettuihin tietoihin. Näin apteekkien toiminnasta sekä apteekkien yhteydessä toimivien yhtiöiden toiminnasta kerätään tietoja aikaisempaa laajemmin.

Apteekkiala on toimintaympäristönä poikkeuksellinen, sillä apteekkitoiminta on luvanvaraista, apteekkilupa on henkilökohtainen ja ammattia voidaan harjoittaa vain toiminimellä (yksityinen ammatinharjoittaja). Vastaavaa erikoiskaupan muotoa, johon apteekkien toimintaa voisi verrata, ei ole, sillä muilla aloilla toiminnan kasvaessa yritysmuoto yleensä muutetaan vastaamaan liiketoiminnan laajuutta ja tulevaisuudensuunnitelmia. Apteekkitoiminnan luvanvaraisuudella on katsottu voitavan turvata parhaiten sekä lääkitysturvallisuus että apteekkipalveluiden ja lääkkeiden saatavuus kaikissa olosuhteissa.

Apteekit poikkeavat muusta erikoiskaupasta myös siinä, että lääkkeiden hinnanmuodostus ja katerakenne ovat tarkasti säänneltyjä. Lääkkeiden hinnat ovat kaikissa suomalaisissa apteekeissa samat ja niillä ei voi kilpailla. Lisäksi yrittäjien eli apteekkareiden vaihtuvuus apteekeissa on todennäköisesti nopeampaa kuin erikoiskaupassa keskimäärin. Vaikka apteekki on liiketoiminnallinen yksikkö, jonka toimintaan sisältyy liiketoiminnallisia tavoitteita ja riskejä, apteekit toimivat kuitenkin ensisijaisesti osana suomalaista terveydenhuoltoa.

Aikaisempien tilinpäätösanalyysien mukaan maankattava apteekkipalveluiden saatavuus on pysynyt ennallaan ja apteekkitoiminta on ollut pääsääntöisesti liiketaloudellisesti kannattavaa ja vakavaista (1–8).

Tässä selvityksessä päivitetään edellä mainittuja apteekkien tilinpäätösanalyysijä niiden taloustietojen pohjalta, jotka on saatu vuoden 2018 apteekkitoiminnasta.

2. Selvityksen tavoitteet

Selvityksen tavoitteena oli arvioida yksityisten suomalaisten apteekkien taloudellista tilannetta vuonna 2018 ja verrata talouden kehittymistä vuosiin 2015–2017.

Selvityksessä tarkastellaan apteekkien kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta sekä arvioidaan apteekkien tiloissa toimivien yhtiöiden vaikutuksia apteekkien kannattavuuteen.

Tämä selvitys päivittää vuosina 2011–2018 tuotettua tietoa apteekkien taloudellisesta tilanteesta Fimean perustehtävien mukaisesti.

3. Aineisto ja menetelmät

Tämän tilinpäätösanalyysin aineisto koostuu kahden eri rekisterin aineistoista. Vuosien 2015–2016 aineisto koostuu apteekkien tiedoista, jotka on toimitettu Fimealle apteekkimaksulain perusteella apteekkimaksun määräämistä varten. Vuodesta 2017 lähtien Fimean tietojensaantioikeus on perustunut apteekkimaksulain asemesta lääkelakiin. Vuotta 2018 koskevat apteekkien taloustiedot kerättiin sähköisellä lomakkeella keväällä 2019.

Suomessa oli 618 toiminnassa olevaa apteekkia vuonna 2018. Alkuperäinen aineisto sisältää kaikkien, mukaan lukien kahden yliopiston apteekin taloustiedot. Varsinaisessa kannattavuustarkastelussa yliopistojen apteekit on kuitenkin jätetty tämän tilinpäätösanalyysin ulkopuolelle, koska ne suuren kokonsa takia vaikuttavat apteekkien taloutta koskeviin tunnuslukuihin merkittävästi. Helsingin yliopiston apteekilla on 17 toimipistettä ympäri Suomea. Apteekin liikevaihto oli noin 328 miljoonaa euroa ja tilikauden voitto rahoituserien jälkeen oli 5,2 miljoonaa euroa vuonna 2018 (9). Apteekki maksoi apteekkiveroa noin 29 miljoonaa euroa. Itä-Suomen yliopiston apteekilla on yksi toimipiste Kuopiossa. Apteekin liikevaihto vuonna 2018 oli 16,3 miljoonaa euroa, liikevoitto oli noin 120 000 euroa ja apteekki tilitti apteekkiveroa noin 1,3 miljoonaa euroa (10).

Yliopistojen apteekit eroavat yksityisistä apteekeista myös siinä, että niillä on tiettyjä opetukseen, tutkimukseen ja lääkkeiden valmistukseen liittyviä erityistehtäviä, joita yksityisillä apteekeilla ei ole. Yliopistojen apteekkien liiketulosta verotetaan yksityisiä apteekkeja kevyemmin, sillä yliopistojen apteekit maksavat tuloksesta 20 prosentin yhteisöveroa, kun taas yksityisten apteekkien tulosta verotetaan apteekkarin henkilökohtaisen tuloverotuksen mukaan, joka voi olla yli 40 prosenttia. Yliopistojen apteekit maksavat apteekkiveron ja yhteisöveron valtiolle, mutta liikevoitto tilitetään suoraan yliopistolle.

Varsinaisessa kannattavuustarkastelussa analyysin ulkopuolelle on jätetty yliopistojen apteekkien lisäksi myös Ahvenanmaan apteekit, sekä apteekit, jotka ovat aloittaneet liiketoimintansa kesken vuotta 2015 tai sen jälkeen, sillä niiden toiminnan kehittymistä ja muutoksia ei voida arvioida koko tarkastelujakson ajalta. Näin ollen tilinpäätösanalyysi pohjautuu sellaisiin yksityisiin apteekkeihin, jotka ovat olleet toiminnassa koko tarkastelujakson ajan. Vuosien 2015–2016 tarkastelusta jätettiin pois sellaiset apteekit, joilla ei ollut täyttä tilikautta näinä vuosina. Vastaavasti vuosia 2017–2018 koskevista aineistoista poistettiin vajaat tilikaudet kummankin vuoden osalta erikseen. Lisäksi aineistosta on vuosittain poistettu joitakin puutteellisia tai virheelliseksi epäiltyjä tietoja.

Yksityisten apteekkien kannattavuusanalyyseissä on mukana kaikkiaan 596–608 apteekkia. Edellä mainituista syistä apteekkien lukumäärät poikkeavat edellisvuosien tilinpäätösanalyysien lukumäärästä (6–8). Tämän takia myös tulokset voivat joiltakin osin hieman poiketa aikaisempien tilinpäätösanalyysien tuloksista.

Tilinpäätösanalyysi on jaettu neljään osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan apteekkien toimintavuotta 2018. Osiossa kuvataan apteekkipalveluiden saatavuutta Suomessa apteekkien lukumäärän, apteekkitiheyden ja apteekkien aukioloaikojen kautta sekä tarkastellaan apteekeista toimitettujen lääkemääräysten määrää vuonna 2018. Muista osioista poiketen ensimmäisessä osiossa ovat mukana kaikki vuonna 2018 toiminnassa olleet apteekit, myös yliopistojen apteekit ja Ahvenanmaan apteekit.

Toisessa osiossa tarkastellaan apteekkien liikevaihtoon, myyntiin ja kannattavuuteen liittyviä tunnuslukuja. Osiossa arvioidaan apteekkien liikevaihdon kehitystä, lääkkeiden ja yleisten kauppatavaroiden myyntiä, myyntikatteita sekä liikevoittoa vuosina 2015–2018. Osiossa tarkastellaan lyhyesti myös itsehoito-, reseptilääkkeiden ja farmaseuttisten palveluiden myyntiä, verkkopalvelun kehitystä sekä apteekkiveroa.

Apteekit on jaettu 11 liikevaihtoryhmään, jotka mukailevat apteekkiverolainsäädännön liikevaihtorajoja. Liikevaihtoryhmät on lukittu vuosina 2015–2016 ensimmäisen tarkasteluvuoden eli vuoden 2015 mukaan. Vuosia 2017–2018 on tarkasteltu erillisenä. Kahden eri rekisterin aineistoja ei ole yhdistetty. Liikevoittoa tarkasteltaessa mukaan analyysiin on otettu kultakin vuodelta vain sellaiset apteekit, joilla on ollut sama omistaja koko tilikauden ajan, sillä kirjanpidollisesti liikevoitto ei ole omistajanvaihdostilanteessa vertailukelpoinen muun aineiston kanssa.

Lääketukkumyynnin kehitykseen liittyvät laskelmat perustuvat Iqvian tuottamaan tukkumyyntiaineistoon.

Raportin kolmannessa osassa tarkastellaan vuoden 2018 tietojen pohjalta apteekkien yhteydessä toimivia yhtiöitä sekä näiden liiketoimintaa. Nämä tiedot on kerätty vuodesta 2017 lähtien muiden apteekkitaloustietojen yhteydessä lääkelain nojalla.

Raportin neljännessä osassa tarkastellaan tasetietojen pohjalta apteekkien omavaraisuusastetta, suhteellista velkaantuneisuutta ja maksuvalmiutta. Vuosia 2015–2016 koskeva analyysi toteutettiin apteekkirekisteriin aikaisemmin tallennetuilla tiedoilla, jossa apteekit oli valittu satunnaisotannalla eri liikevaihtoryhmistä (n= 84–94). Vuosien 2017 ja 2018 aineisto koostui sähköisen tietojen ilmoittamisen kautta saaduista noin 600 apteekin

tasetiedoista. Apteekit, joiden toiminnassa oli merkittävä muutos vuoden 2018 aikana, jätettiin tarkastelun ulkopuolelle. Tällaisia muutoksia olivat muun muassa omistajanvaihdos tai pääapteekin muuttuminen sivuapteekiksi.

Aineiston tilastolliset analyysit on tehty R-ohjelmistolla sekä Microsoft Excelillä. Tunnuslukuina on käytetty frekvenssejä, keskiarvoja, mediaaneja, minimejä, maksimeja ja summia. Muutokset on esitetty lukumääräisinä ja/tai suhteellisina muutoksina. Tasetietojen tarkastelussa on käytetty omavaraisuusasteen, suhteellisen velkaantuneisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja sekä näihin perustuvia luokitteluja. Kannattavuuden tunnuslukuja on tarkasteltu sekä ajallisena poikkileikkausanalyysinä että aikasarja-analyysinä. Vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta kuvaavia tunnuslukuja on verrattu aikaisempien vuosien vastaaviin lukuihin, jolloin apteekkien lukumäärä ja tarkasteltavat apteekit vaihtelevat vuosittain.

4. Apteekit 2018

4.1. Apteekkipalveluiden saatavuus

4.1.1. Apteekkien määrä

Suomessa oli 618 toiminnassa olevaa apteekkia vuonna 2018. Kaksi näistä oli yliopistojen apteekkeja; Helsingin yliopiston apteekki ja Itä-Suomen yliopiston apteekki. Sivuapteekkeja oli yhteensä 196, joista 16 oli Helsingin yliopiston sivuapteekkiä. Kaiken kaikkiaan apteekkitoimipisteitä oli 31.12.2018 toiminnassa 814. Tämän lisäksi apteekkien palvelupisteitä oli 109. Palvelupisteitä on perustettu viime vuosina pääosin päivittäistavarakauppojen yhteyteen. Apteekkien verkkopalvelua tarjosi 104 apteekkia, joista 65 ilmoitti myyvänsä verkkopalvelun kautta myös reseptilääkkeitä.

Fimea on viime aikoina priorisoinut uusien apteekkipalveluiden perustamista ja aluepäätösten uudelleentarkastelua lääkehuollon alueellisen toimivuuden parantamiseksi. Vuonna 2018 Fimea teki päätöksen kahdeksan uuden apteekin perustamisesta viidelle eri paikkakunnalle. Samalla laajennettiin apteekkien sijaintialuetta neljässä kaupungissa, minkä tarkoitus oli mahdollistaa apteekkien joustavampi sijoittuminen muun muassa terveydenhuollon palveluiden yhteyteen. Aiemmin perustetuista apteekkeista kaksi avattiin vuoden 2018 aikana sairaaloiden yhteyteen. Uusien apteekkitoimipisteiden avaamista ovat lähes kaikissa tapauksissa hidastaneet alueella toimivien apteekkareiden päätöksiin tekemät oikaisuvaatimukset ja valitukset. Vuoden 2018 lopussa Fimeassa oli oikaisuvaatimusten takia kesken kuusi uuden apteekin perustamispäätöstä, jotka koskivat 14 apteekkilupaa.

Apteekkilupia myönnettiin vuonna 2018 yhteensä 78 ja sivuapteekkilupia 27. Apteekkiluvan hakijoita oli yhteensä noin 1300 eli keskimäärin 17 hakijaa apteekkilupaa kohden. Hakijoista noin 82 prosenttia oli proviisoreita ja 18 prosenttia apteekkareita.

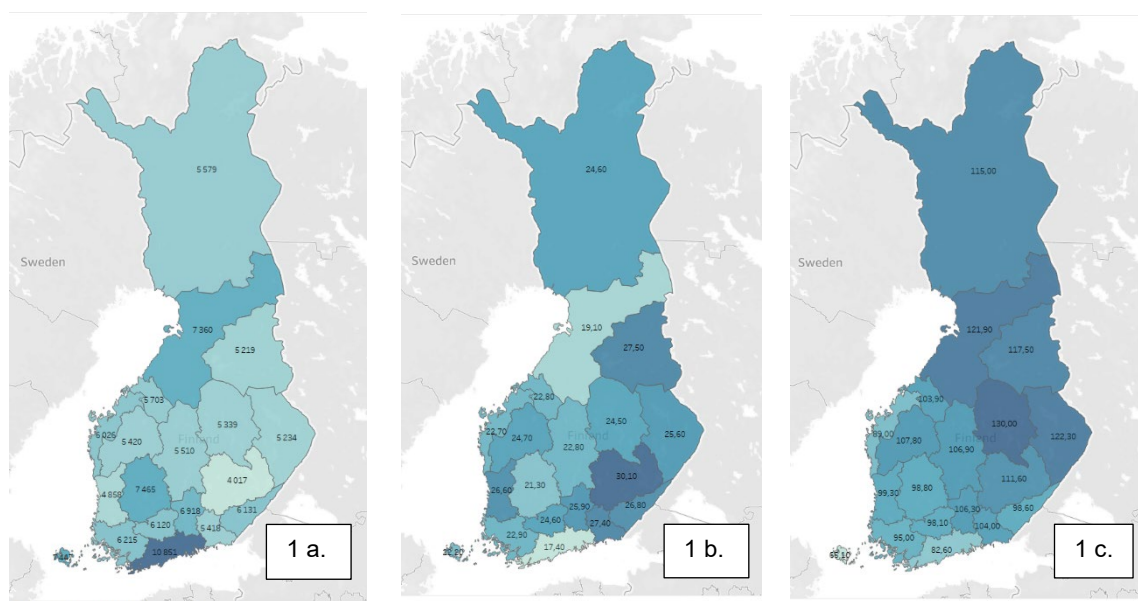
Taulukko 1. Apteekkitiheydet, apteekkien lukumäärä ja sairastavuus maakunnittain 2018

Maakunta	Asukasta per apteekki	Apteekkien lukumäärä (pää- ja sivuapteekit)	Väkiluku 31.12.2018	THL:n sairastavuusindeksi, ikävakioitu
Uusimaa	10712	156	1671024	83
Ahvenanmaa	7447	4	29789	65
Pirkanmaa	7255	71	515095	99
Päijät-Häme	7165	28	200629	106
Pohjois-Pohjanmaa	6869	60	412161	122
Etelä-Karjala	6438	20	128756	99
Keski-Pohjanmaa	6222	11	68437	104
Kanta-Häme	6120	28	171364	98
Varsinais-Suomi	5982	80	478582	95
Pohjanmaa	5650	32	180794	89
Kymenlaakso	5418	32	173388	104
Pohjois-Savo	5339	46	245602	130
Lappi	5410	33	178522	115
Keski-Suomi	5402	51	275521	107
Etelä-Pohjanmaa	5270	36	189715	108
Kainuu	5219	14	73061	117
Pohjois-Karjala	5234	31	162240	122
Satakunta	5205	42	218624	99
Etelä-Savo	3708	39	144615	112
Koko maa	6779	814	5517919	100

Suomessa oli vuoden 2018 lopussa lähes 6800 asukasta yhtä pää- tai sivuapteekkia kohti (Taulukko 1.) Apteekkien lukumäärien perusteella tarkasteltuna apteekkeja oli eniten Uudellamaalla ja vähiten Ahvenanmaalla. Kun apteekkien lukumäärä suhteutettiin maakunnan väkilukuun, oli apteekkeja eniten Etelä-Savossa, jossa oli 3708 asukasta yhtä apteekkitoimipistettä kohti. Vähiten apteekkeja oli Uudellamaalla, jossa yhtä apteekkia kohti oli 10712 asukasta.

Maakuntien sisällä oli havaittavissa myös kuntakohtaisia eroja. Esimerkiksi Uudellamaalla Espoossa yhtä apteekkia kohti oli 17727 asukasta, kun taas 2665 asukkaan Lapinjärvellä oli yksi apteekki.

Sellaiset apteekit, joiden potentiaalisia asiakkaita on yli 10000 ovat todennäköisesti kooltaan suurempia, kuin sellaiset apteekit, joiden mahdollisia asiakkaita on 4000 (Kuvio 1a.). Maakuntien asukkaiden ikärakenteen ja sairastavuuden voi kuitenkin olettaa tasaavan apteekkien välisiä kokoeroja (Kuviot 1b. ja 1c.). THL:n sairastavuusindeksin perusteella väestö on terveintä Ahvenanmaalla ja Uudellamaalla (11). Eniten sairastetaan Pohjois-Savossa. Maan keskiarvo on 100. Uudellamaalla, jossa apteekkeja on väestöön suhteutettuna vähiten, sairastavuusindeksi on 83, mutta Etelä-Savossa 112. Myös lääkäreiden lääkkeiden määräämiskäytännöt vaihtelevat eri alueilla ja vaikuttavat tätä kautta sekä lääkkeiden myyntiin ja käyttöön, että apteekkien kokoon (12).

Kuvio 1. Asukkaiden lukumäärä apteekkia kohti (1 a.), 65-vuotta täyttäneiden osuus väestöstä (1 b.) ja sairastavuusindeksi (1 c.) maakunnittain vuonna 2018.

4.1.2. Apteekkien aukioloajat

Lääkelain mukaan apteekkia ja sivuapteekkia on pidettävä avoinna siten, että lääkkeiden saatavuus on turvattu. Tarvittaessa apteekkilupaan voidaan liittää lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi apteekin aukioloaikoja koskevia ehtoja. Tällaisia ehtoja ei toistaiseksi ole nähty tarpeelliseksi asettaa, joskin niitä on harkittu sairaaloiden yhteyteen perustetuille apteekkeille. Apteekkikohtaisten ehtojen asemesta on nähty tärkeänä, että apteekki voi sopia aukioloajoista paikallisen terveydenhuollon kanssa ja asettaa ne asiakaskunnan tarpeita vastaavaksi.

Yksityiset apteekit olivat avoinna keskimäärin 54 tuntia viikossa vuonna 2018 (Taulukko 2.). Kolme neljäsosaa apteekkeista oli avoinna lauantaisin ja noin neljännes apteekkeista oli avoinna myös sunnuntaisin. Arkisin apteekit olivat avoinna keskimäärin 9,5 tuntia, lauantaisin keskimäärin 6,5 tuntia ja sunnuntaisin keskimäärin 5,5 tuntia. Erillisiä aukioloja ilmoitettiin esimerkiksi päivystysten, juhlapyhien, tapahtumien tai kesän takia. Varsinaisia ilta- aukioloja aineistosta ei käy ilmi, mutta jotakin päätelmiä voidaan tehdä aukioloaikojen pituudesta. Harvoin apteekkien aukioloajat kuitenkin yltyvät samaan kuin esimerkiksi päivittäistavarakauppojen aukiolot.

Yksityisten pääapteekkien aukiolot olivat pääsääntöisesti laajemmat kuin sivuapteekkien aukiolot (Taulukko 2). Tämä on ymmärrettävää, sillä sivuapteekit ovat yleensä pienempiä toimintayksiköitä kuin pääapteekit. Sivuapteekit turvaavat lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuutta alueilla, jossa itsenäiselle apteekille ei ole riittäviä toimintaedellytyksiä. Pääapteekit olivat vuonna 2018 avoinna arkisin keskimäärin 10 tuntia päivässä, lauantaisin keskimäärin 6,5 tuntia ja sunnuntaisin keskimäärin 5,5 tuntia. Sivuapteekit olivat avoinna arkisin keskimäärin 7,5 tuntia, lauantaisin 5,5 tuntia ja sunnuntaisin 5,5 tuntia. Yksityisten pääapteekkien aukiolot vaihtelivat 35–103 viikotunnin välillä ja sivuapteekkien 8–107 viikotunnin välillä.

Taulukko 2. Yksityisten ja yliopistojen apteekkien aukioloajat vuonna 2018

	Yksityiset apteekit	Yliopistojen apteekit
Pää- ja sivuapteekkien aukioloajat		
Keskiarvo (h/viikko)	54	102
Keskiarvo arkisin, ma-pe (h/päivä)	9,4	15
Avoinna lauantaisin (%)	76	94
Avoinna sunnuntaisin (%)	27	94
Keskiarvo lauantai (h)	6,5	15
Keskiarvo sunnuntai (h)	5,5	14
Apteekkitoimipisteiden aukioloajat		
Keskiarvo pääapteekit (h/viikko)	58	108
Keskiarvo sivuapteekit (h/viikko)	40	102

Yliopistojen apteekkien aukioloajat olivat merkittävästi laajemmat kuin yksityisten apteekkien aukioloajat vuonna 2018. Yliopistojen apteekit olivat avoinna keskimäärin 15 tuntia arkisin ja 14–15 tuntia viikonloppuisin. Yliopistojen apteekkien toimipisteet olivat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta avoinna viikonloppuisin. Helsingin yliopiston apteekin ja sen sivuapteekkien aukiolot vaihtelivat 40–168 viikkotunnin välillä ja Itä-Suomen yliopiston apteekki oli avoinna 98 tuntia viikossa.

4.2. Apteekkien toimittamat lääkemääräykset

Suomalaisista apteekeista toimitettiin yhteensä yli 63 miljoonaa lääkemääräystä vuonna 2018. Luvussa ovat mukana kaikkien pääapteekkien ja sivuapteekkien lääkemääräykset mukaan lukien yliopistojen apteekit. Lukuun sisältyvät myös eurooppalaisilla lääkemääräyksillä toimitetut lääkkeet ja verkkopalvelun kautta toimitetut lääkemääräykset.

Lääkemääräyksistä noin 57 miljoonaa toimitettiin yksityisistä apteekeista ja noin 6 miljoonaa yliopistojen apteekeista (13). Käytännössä tämä tarkoitti noin 11 lääkemääräystä jokaista suomalaista kohden ja 2361 lääkemääräystä jokaista Suomessa toiminutta lääkärinä kohden. Edelliseen vuoteen verrattuna toimitettujen lääkemääräysten määrä nousi 3,3 prosenttia.

Apteekkikohtaisesti toimitettujen lääkemääräysten lukumäärä kuvastaa apteekin kokoa. Yksityisistä apteekeista toimitettiin keskimäärin 71 800 lääkemääräystä jokaista yksittäistä apteekkitoimipistettä kohden (n= 796) ja keskimäärin 92 800 lääkemääräystä jokaista yksityistä apteekkia kohden (n= 616) vuonna 2018. Apteekkitoimipisteillä tarkoitetaan tässä yhteydessä apteekkeja ja sivuapteekkeja omina yksiköinä ja apteekkikäsittellä puolestaan apteekin ja sivuapteekkien muodostamaa yhtä yksikköä.

5. Yleiskuva apteekkien kannattavuudesta

Riittävä liikevaihto ja tarkoituksenmukainen kustannusrakenne ovat kannattavan yritystoiminnan edellytys (14). Tässä tilinpäätösanalyysissä apteekkien liiketuloksen riittävyttä on tarkasteltu absoluuttisesti, jolloin kannattavuutta mitataan tuottojen ja kulujen välisenä erotuksena. Lisäksi tunnuslukuja on suhteutettu apteekin liikevaihtoon.

Erityisesti liikevoittoa tarkasteltaessa on hyvä ottaa huomioon, että apteekin liiketuloksessa ovat mukana apteekkarin palkka, liiketoiminnan riskit sekä oman pääoman tuotto. Näiden erien oikaisusta tai apteekkitoiminnan kannattavuudesta ei ole olemassa yleisesti hyväksytyjä raja-arvoja, jotka erottelisivat esimerkiksi apteekkarin palkan ja yritystoiminnan tuloksen toisistaan tai osoittaisivat missä vaiheessa apteekkitoiminta muuttuu kannattamattomasta kannattavaksi. Tässä tilinpäätösanalyysissä asian merkitystä on kuitenkin arvioitu erisuuruisten laskennallisten palkka-oikaisujen kautta.

Apteekkien tilinpäätösanalyysissä käsitellyt taloustiedot perustuvat pääosin sähköisen lomakkeen ”Liiketoiminnan tilastotiedot” -osiossa kysytyihin tietoihin. Nämä tiedot kuvaavat kutakin apteekkia kokonaisuutena sisältäen pääapteekin sekä mahdollisten sivuapteekkien, palvelupisteiden ja verkkopalvelun tiedot. Lisäksi apteekkien verkkopalvelua on tarkasteltu lyhyesti erikseen.

5.1. Liikevaihto

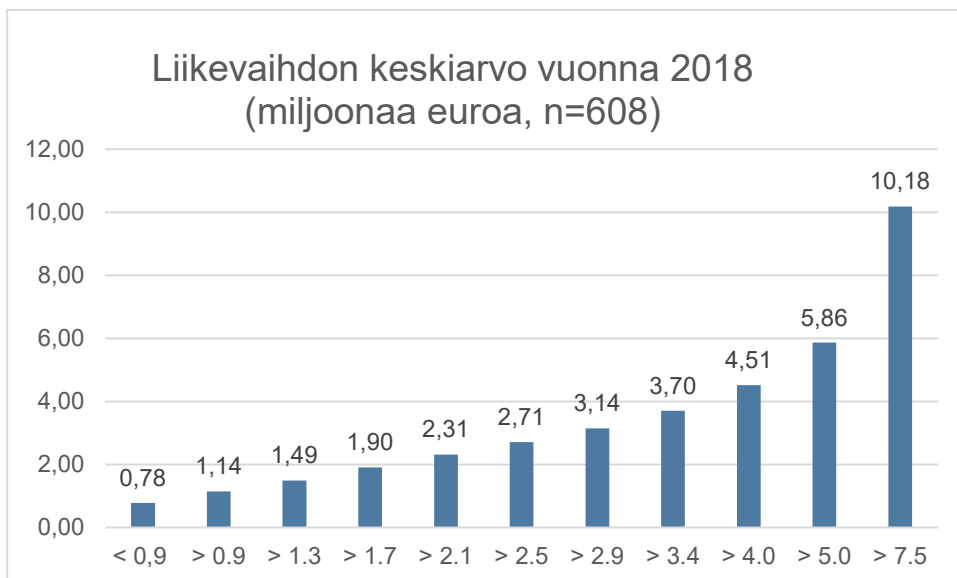
Liikevaihdoksi luetaan kirjanpitolain (1336/1997) mukaan tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot, joista on vähennetty myönnetty alennukset, arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Apteekkien liikevaihto koostuu lääkkeiden, elintarvikkeiden ja yleisten kauppatavaroiden myynnistä, lääkemyynnistä laitoksille, sopimusvalmistuksesta, farmaseuttisten palveluiden myynnistä sekä tax free -myynnistä. Tässä tilinpäätösanalyysissä lääkemyyntiin on yhdistetty myös sopimusvalmistus, lääkemyynti laitoksille sekä farmaseuttiset palvelut. Elintarvikkeiden myynti on puolestaan yhdistetty yleisten kauppatavaroiden myyntiin. Lisäksi sivuapteekkien liikevaihto on yhdistetty pääapteekin liikevaihtoon. Apteekkimaksua/-veroa ei kuitenkaan ole vähennetty, vaikka kyseessä veroluontoinen maksu onkin.

Aineiston apteekkien kokonaisliikevaihto sekä lääkemyynnin ja yleisten kauppatavaroiden myynnin arvo vuosina 2015–2018 eri liikevaihtoryhmissä on kuvattu **liitteissä 1–3**. Tarkasteltavat apteekit (n=596–608) eivät välttämättä ole samoja tarkastelujakson eri vuosina, sillä kahden eri rekisterin aineistoja ei ole yhdistetty. Vaikka aineistot eivät ole aivan yhtäläiset, voidaan niitä vertaamalla kuitenkin arvioida liikevaihdon ja myynnin ajallista kehitystä sekä muutosten nopeutta.

5.1.1. Liikevaihdon kehitys

Aineiston apteekkien (n=608) keskimääräinen arvonlisäveroton liikevaihto vuonna 2018 oli lähes 4 miljoonaa euroa ja mediaani 3,5 miljoonaa euroa (liite 1). Vuoteen 2017 verrattuna liikevaihdon keskiarvo oli kasvanut 3,5 prosenttia. Tarkastelujakson alkuun eli vuoteen 2015 verrattuna kasvua oli hieman enemmän, reilut 4 prosenttia.

Yksityiset apteekit ovat kuitenkin keskenään hyvin erilaisia. Pienimmän liikevaihtoryhmän liikevaihdon keskiarvo oli noin 0,8 miljoonaa euroa vuonna 2018, kun taas suurimman liikevaihtoryhmän liikevaihdon keskiarvo oli yli kymmenen miljoonaa euroa (Kuvio 2). Kaksi suurinta liikevaihtoryhmää muodostivat apteekkien lukumäärän mukaan tarkasteltuna noin 26 prosenttia aineiston apteekeista, mutta kokonaisliikevaihdon perusteella näiden apteekkien osuus oli lähes puolet aineiston liikevaihdosta (Taulukko 3.).

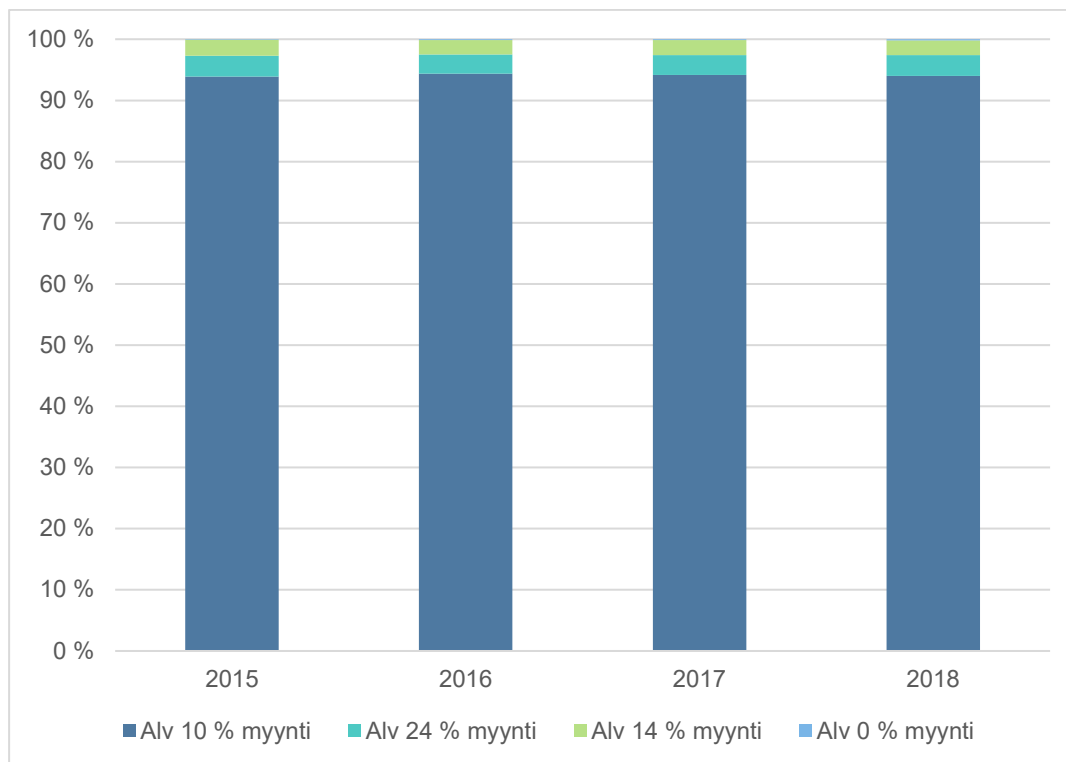

Kuvio 2. Yksityisten apteekkien liikevaihdon keskiarvo eri liikevaihtoryhmissä vuonna 2018 (miljoonaa euroa, n= 608)

Taulukko 3. Yksityisten apteekkien jakautuminen eri liikevaihtoryhmiin vuonna 2018 (n=608)

Liikevaihtoryhmä (miljoonaa euroa)	Apteekkien lukumäärä	Liikevaihdon summa (euroa)	Osuus liikevaihdosta (%)	Liikevaihdon keskiarvo (euroa)
< 0,9	4	3 129 656	0	782 414
0,9–1,3	32	36 599 431	2	1 143 732
1,3–1,7	49	73 085 465	3	1 491 540
1,7–2,1	56	106 566 849	4	1 902 979
2,1–2,5	57	131 413 835	5	2 305 506
2,5–2,9	49	132 705 668	6	2 708 279
2,9–3,4	50	156 803 044	7	3 136 061
3,4–4,0	69	255 074 456	11	3 696 731
4,0–5,0	85	383 797 918	16	4 515 270
5,0–7,5	110	644 425 048	27	5 858 410
> 7,5	47	478 625 938	20	10 183 531
	608	2 402 227 308	100	3 951 032

Apteekkien myynnin rakenne oli tarkastelujakson 2015–2018 aikana hyvin yhtäläinen (Kuvio 3.). Suurin osa apteekkien liikevaihdosta muodostui lääkkeiden myynnistä (94 prosenttia). Elintarvikkeiden ja ravintolisien osuus oli noin 2,5 prosenttia ja muiden yleisten kauppatavaroiden osuus noin 3 prosenttia kokonaisliikevaihdosta. Nollaveroluokan myynnin osuus oli joitakin prosentin kymmenyksiä vuosittain.

Kuvio 3. Apteekkien myynnin jakautuminen eri arvonlisäveroluokkiin vuosina 2015–2018.

5.1.2. Lääkemyynnin kehitys

Vuonna 2018 aineiston apteekkien arvonlisäverollisen lääkemyynnin keskiarvo oli noin 4 miljoonaa euroa ja mediaani 3,5 miljoonaa euroa (Liite 2). Vuoteen 2017 verrattuna apteekkien lääkemyynti oli kasvanut lähes neljä prosenttia ja vuoteen 2015 verrattuna lähes viisi prosenttia. Lääkkeiden myynti muodosti valtaosan, 94 prosenttia, apteekkien kokonaismyynnistä. Suhteellisesti tarkasteltuna lääkemyynti nousi edelliseen vuoteen verrattuna eniten suurimmassa liikevaihtoryhmässä.

Suomessa myytiin lääkkeitä lähes 3,3 miljardilla eurolla vuonna 2018 (13). Luku koostuu avohoidon lääkkeiden arvonlisäverollisesta vähittäismyynnistä ja tukkuohjehintojen mukaisesta myynnistä sairaaloille. Tukku myynti sairaaloille perustuu lääkkeiden listahintoihin, jolloin todellinen myynti on hankintakilpailutusten ja erilaisten riskinjakosopimusten takia listahintoja pienempi. Toteutuneita myyntihintoja ei kuitenkaan tiedetä. Lääkkeiden kokonaismyynti kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna lähes seitsemän prosenttia. Lääkkeiden kokonaismyynnistä 77 prosenttia (2,5 miljardia euroa) myytiin vuonna 2018 avohuollon apteekeista. Lääkkeet muodostavat terveydenhuoltomenoista noin 12 prosenttia.

Lääketilaston mukaan myydyin lääkeaine vuonna 2018 oli infliksimabi, jota käytetään reumasairauksien, haavaisen paksusuolitulehduksen ja Crohnin taudin sairaalahoidossa (13). Infliksimabin tukku myynti näytti olleen 66,4 miljoonaa euroa. Tukku myyntihintaan perustuvat sairaalalääkkeiden myyntiä koskevat listaukset ovat kuitenkin vain suuntaa antavia, koska laitosten lääkemyynti kilpailutetaan, eikä tukku myyntihinta tällöin vastaa lääkkeen todellista hintaa. Toiseksi myydyin valmiste vuonna 2018 oli nikotiini (tukku myynti 57,7 miljoonaa euroa). Nikotiinikorvausvalmisteita myydään apteekkien lisäksi tupakkaa myyvissä vähittäiskaupoissa, kioskeissa, huoltoasemilla ja ravitsemusliikkeissä myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Vuonna 2018 nikotiinikorvausvalmisteita myytiin apteekeissa noin seitsemällä miljoonalla eurolla, mikä oli noin 12 prosenttia nikotiinikorvausvalmisteiden kokonaismyynnistä. Apteekkien kautta myydyimpiä lääkeaineita vuonna 2018 olivat adalimumabi (tukku myynti 43 miljoonaa euroa), ibuprofeeni (tukku myynti 28,8 miljoonaa euroa) ja glargininsuliini (tukku myynti 28,7 miljoonaa euroa).

5.1.3. Itsehoito- ja reseptilääkkeiden myynti

Suomen lääketilaston mukaan avohoidon lääkemyynti verollisin vähittäismyyntihinnoin vuonna 2018 oli yhteensä 2,5 miljardia euroa (13). Suurin osa tästä eli 86 prosenttia apteekkien lääkemyynnistä oli reseptilääkkeitä (2,2 miljardia euroa). Itsehoitolääkkeiden osuus apteekkien lääkemyynnistä oli 14 prosenttia (355 miljoonaa euroa). Verolliset myyntihinnat sisältävät tukkuhinnan lisäksi Valtioneuvoston asetuksen mukaisen lääketaksan ja alennetun arvonlisäveroprosentin 10 prosenttia.

Fimean apteekkareille lähettämässä taloustietokyselyssä kysyttiin keväällä 2019 myös lääkemyynnin jakautumista itsehoito- ja reseptilääkkeiden kesken. Koska apteekkijärjestelmät ainakin toistaiseksi käsittelevät myytyjen valmisteiden hintoja raportinottohetken hinnoilla myyntihetken hintojen asemesta, ei näitä tietoja ole käytetty tässä tilinpäätösanalyysissä. Apteekkikohtaisten myyntilukujen avulla olisi kuitenkin mahdollista tarkastella itsehoitolääkkeiden merkitystä erikokoisille ja eri puolilla Suomea sijaitseville apteekkeille.

Iqvian tukkumyyntitilastojen perusteella reseptilääkkeiden myynti apteekkeille kasvoi vuonna 2018 noin 4,5 prosenttia ja itsehoitolääkkeiden myynti noin 2,5 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna. Kokonaisuudessaan lääkkeiden tukkumyynti apteekkeille kasvoi noin neljä prosenttia. Euromääräisesti tarkasteltuna eniten näytti kasvaneen eturauhassyövän hoidossa käytettyjen entsalutamidin (kasvua 13,2 miljoonaa euroa) ja abirateroniasetaatin (kasvua 9,4 miljoonaa euroa) tukkumyynti sekä aivohalvauksien ja embolian ennaltaehkäisyssä käytettävän apiksabaanin tukkumyynti (kasvua 10,8 miljoonaa euroa). Vaikka nivelreuman hoidossa käytetyn adalimumabin tukkumyynti apteekkeilla oli kasvanut edellä mainittuja lääkeaineita vähemmän (noin 7 miljoonaa euroa) oli sen merkitys kokonaisuudessaan suuri, sillä adalimumabin tukkumyynti apteekkeille vuonna 2018 oli noin 43 miljoonaa euroa.

5.1.4. Farmaseuttisten palveluiden myynti

Apteekissa ja sivuapteekissa voidaan harjoittaa myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn liittyvää palvelutoimintaa (Läkelaki 395/1987). Toiminnan tarkoituksena ei kuitenkaan saa olla lääkkeiden käytön tarpeeton lisääminen. Palvelutoiminta ei myöskään saa haitata lääkkeiden toimittamista tai lääkkeisiin liittyvää neuvontaa.

Farmaseuttisilla palveluilla tarkoitetaan tässä yhteydessä apteekissa tarjottavia maksullisia palveluita kuten lääkehoidon eri tasoisia arviointeja, astma- ja diabetespalvelua, inhalaatiohoidon tarkistus- ja lääkityksen tarkistuspalvelua, tupakasta vieroituspalvelua tai apteekin terveystarkistusta. Farmaseuttista palvelua ovat yhtä lailla apteekkien lakisääteiset maksuttomat tehtävät kuten lääke- ja hintaneuvonta tai yhteisvaikutuksien tarkistaminen, mutta nämä eivät luonnollisesti näy apteekkien liikevaihdossa. Fimea on pyytänyt apteekkeja ilmoittamaan farmaseuttisten palveluiden liikevaihdon vuodesta 2017 lähtien.

Vuotta 2018 koskevan aineiston apteekkareista 81 ilmoitti farmaseuttisten palveluiden liikevaihdon, mikä oli yli 50 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuotena (n=53). Liikevaihdon keskiarvo vuonna 2018 oli 805 euroa ja mediaani 157 euroa. Farmaseuttisten palveluiden liikevaihto oli kokonaisuudessaan 65 212 euroa. Näitä palveluita tarjotaan todennäköisesti enemmänkin, mutta niille ei kuitenkaan ollut kertynyt liikevaihtoa vuonna 2018.

5.1.5. Verkkopalvelu

Läkelain mukaan apteekin verkkopalvelulla tarkoitetaan apteekin palveluiden myyntiä asiakkaalle internetissä tehdyn tilauksen perusteella. Lääkkeiden myynti verkkopalvelun kautta on ollut sallittua helmikuusta 2011 lähtien. Verkkopalvelua on viime vuosina tarjonnut noin 100 apteekkia Suomessa. Fimea on pyytänyt apteekkeja ilmoittamaan verkkopalvelun liikevaihdon vuodesta 2017 lähtien.

Lääkkeiden myynti verkkopalvelun kautta on Suomessa vielä vähäistä. Vuonna 2018 yksityisten apteekkien verkkopalvelun liikevaihto oli kokonaisuudessaan 1,7 miljoonaa euroa ja liikevaihdon keskiarvo noin 19 630 euroa. Liikevaihdon mediaani oli kuitenkin 1 056 euroa, mikä kuvastaa verkkopalvelun tarjoajien välisiä eroja ja verkkopalvelun käytön suurta vaihtelua Suomessa. Pienin ilmoitettu yksityisen apteekin verkkopalvelun liikevaihto oli 4 euroa ja suurin 455 932 euroa. Verkkopalvelun liikevaihto oli noin 0,4 prosenttia verkkopalvelun liikevaihdon ilmoittaneiden (n=85) apteekkien kokonaisliikevaihdosta. Verkkopalvelun myynneistä vajaa puolet, 44 prosenttia oli lääkemyyntiä. Verkkopalvelun myynti painottuu yleisiin kauppatavaroihin enemmän kuin apteekissa paikan päällä asioidessa, jossa lääkemyynnin osuus apteekkien kokonaisliikevaihdosta oli 94 prosenttia. Verkkopalvelua tarjoavat apteekit sijaitsevat useammin kaupunkimaisessa kunnassa (60 prosenttia) kuin taajaan asutussa (20 prosenttia) tai maaseutumaisessa kunnassa (20 prosenttia).

Vuonna 2018 Helsingin yliopiston apteekin verkkopalvelun arvonlisäverollinen myynti oli noin 6,1 miljoonaa euroa (9). Edelliseen vuoteen verrattuna myynti kasvoi 75 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla otettiin käyttöön saman päivän pikatoimituspalvelu, mikä selittää osittain verkkopalvelun myynnin voimakasta kasvua. Helsingin yliopiston apteekin verkkopalvelun arvo oli noin 0,2 prosenttia heidän kokonaisliikevaihdostaan.

5.1.6. Yleisten kauppatavaroiden myynnin kehitys

Aineiston apteekkien yleisten kauppatavaroiden arvonlisäverollisen myynnin keskiarvo vuonna 2018 oli noin 275 000 euroa ja mediaani 209 000 euroa (liite 3.). Yleisten kauppatavaroiden myynti muodosti noin kuusi prosenttia apteekkien kokonaismyynnistä. Yleisiksi kauppatavaroiksi on tässä yhteydessä katsottu 24 ja 14 prosentin arvonlisäverokannan mukaiset valmisteet.

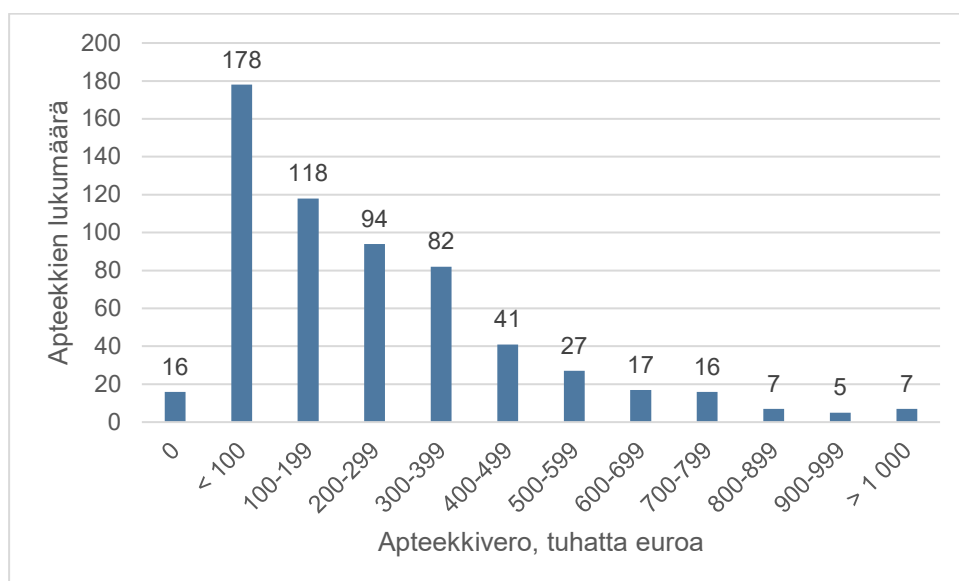
Yleisten kauppatavaroiden myynnin keskiarvo nousi lähes kuusi prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna, mutta koko tarkastelujakson aikana keskiarvo on noussut yhden prosenttiyksikön verran. Yleisten kauppatavaroiden myynnin kehitykseen vaikuttaa myös se, että liikevaihdon kasvaessa niiden myynti siirretään usein apteekin yhteydessä toimivalle osakeyhtiölle. Apteekkien yhteydessä toimivia yhtiöitä tarkastellaan luvussa 6.

5.1.7. Nollaveroluokka

Lääkkeiden ja yleisten kauppatavaroiden lisäksi apteekkien liikevaihdossa voi olla mukana arvonlisäverotonta myyntiä. Tällaista myyntiä ovat esimerkiksi tax free -myynti ja apteekkarin omat ostot 850 euron rajaan asti. Vuonna 2018 nollaveroluokan myyntiä oli aineiston apteekeissa neljän miljoonan euron arvosta. Nollaveroluokan osuus aineiston apteekkien kokonaisliikevaihdosta vuonna 2018 oli 0,17 prosenttia.

5.1.8. Apteekkivero

Verovuotta 2018 koskevaa apteekkiveroa tilitettiin valtiolle 186 miljoonaa euroa (15). Aineiston yksityisten apteekkien (n=608) apteekkiveron kokonaissumma oli 153 miljoonaa euroa ja keskiarvo 251 192 euroa. Aineiston apteekeista 16 ei maksanut apteekkiveroa ollenkaan. Pienin maksettava apteekkivero oli 535 euroa ja suurin apteekkivero 2,15 miljoonaa euroa.

Kuvio 4. Apteekkiveron suuruus ja jakautuminen vuoden 2018 aineistolla kuvattuna (n=608)

Aineiston apteekkien tilittämien apteekkiverojen jakautuminen apteekkiveron suuruuden mukaan on esitetty kuviossa 4. Vuonna 2018 noin 51 prosenttia yksityisapteeekeista tilitti apteekkiveroa korkeintaan 200 000 euroa. Euromääräisesti näiden apteekkien (n=312) osuus apteekkiverosta oli kuitenkin vain 17 prosenttia.

5.2. Myyntikate

Myyntikate osoittaa sen, kuinka paljon yritykselle jää myyntituotoista myyntiä vastaavien tavarastojen vähentämisen jälkeen (14). Nykylainsäädännön mukaan myyntikatteita ei enää esitetä virallisessa tuloslaskelmassa, mutta myyntikatetarkastelusta voi kuitenkin olla hyötyä esimerkiksi lääketaksan muutosten vaikutuksia tai muutostarpeita arvioitaessa.

Lääkkeen vähittäismyyntihinta ja apteekin osuus lääkkeen hinnasta määräytyy Valtioneuvoston lääketaksaasetuksen mukaisesti (713/2013). Lääketaksa on regressiivinen, jolloin apteekin saama myyntikate pienenee suhteellisesti lääkkeen hinnan kasvaessa. Koska lääkemyynti muodostaa noin 94 prosenttia apteekkien kokonaismyynnistä, on apteekkien myyntikate näin ollen suurelta osin säänneltyä. Reseptilääkkeiden myyntikate on erilaisen laskentakaavan takia itsehoitolääkkeiden myyntikatetta pienempi.

Apteekkien kirjanpidossa on yleensä tarkasteltu kahta myyntikatelukua. Myyntikate 1 on saatu vähentämällä liikevaihdosta välittömästi lääkkeeseen liittyvät kustannukset kuten tavarastot. Myyntikate 2:ssa on tämän lisäksi otettu huomioon apteekkivero (aikaisemmin apteekkimaksu).

Aineiston apteekkien myyntikatteet on kuvattu taulukossa 4. Myyntikateprosentit laskivat jokaisena tarkastelujakson vuotena. Vuonna 2018 aineiston apteekkien keskimääräinen myyntikateprosentti 1 oli 29, 6

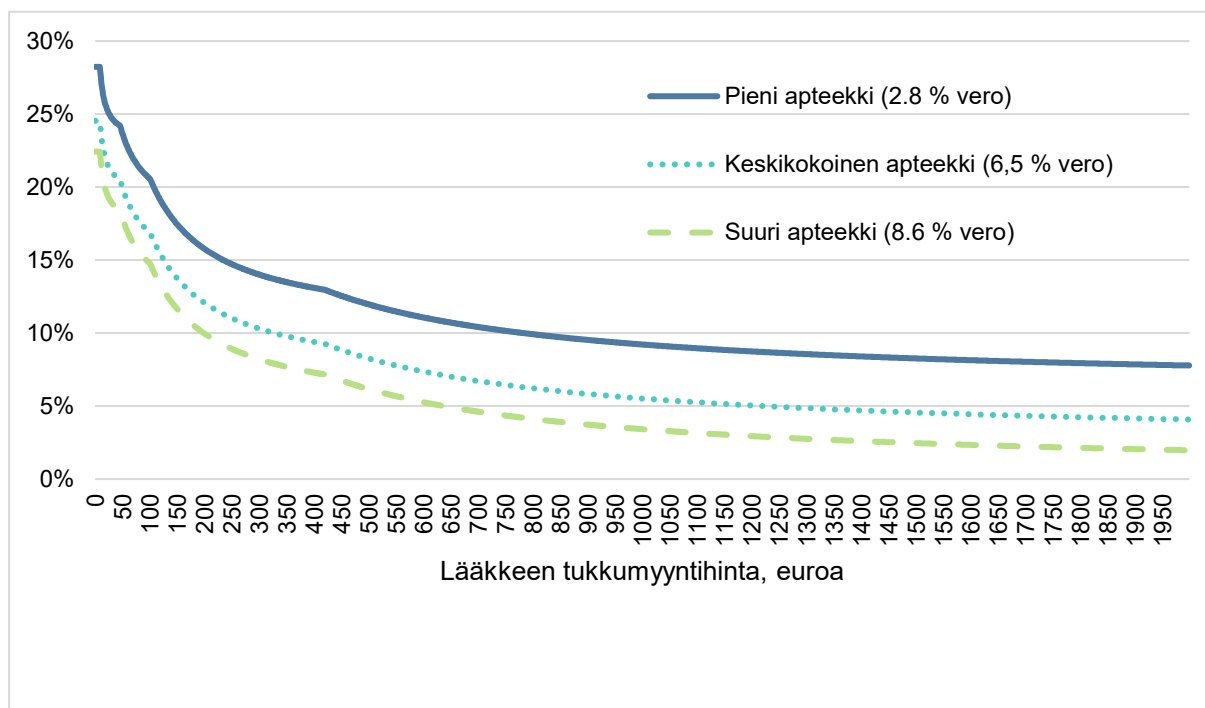
prosenttia, mikä oli 2,6 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2015. Kun aineistossa otettiin huomioon apteekkivero, oli myyntikateprosentti 23,2 prosenttia. Tämä oli 3,5 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2015.

Taulukko 4. Aineiston apteekkien myyntikatteet ja myyntikateprosentit vuosina 2015–2018.

Vuosi	2015	2016	2017	2018
Apteekkien lukumäärä	599	600	596	606
Myyntikate 1				
Keskiarvo (miljoonaa euroa)	1,18	1,21	1,20	1,17
Mediaani (miljoonaa euroa)	1,04	1,07	1,01	1,02
Myyntikateprosentti 1	32,18	31,83	31,37	29,59
Myyntikate 2				
Keskiarvo (miljoonaa euroa)	0,96	0,97	0,96	0,92
Mediaani (miljoonaa euroa)	0,89	0,89	0,82	0,80
Myyntikateprosentti 2	26,67	26,13	25,05	23,15

Selittävinä tekijöinä myyntikatteiden laskuun voivat olla suhteellisesti pienempikatteisten kalliiden lääkkeiden myynnin osuuden kasvaminen ja myynnin kasvusta aiheutunut apteekkiveron kasvu.

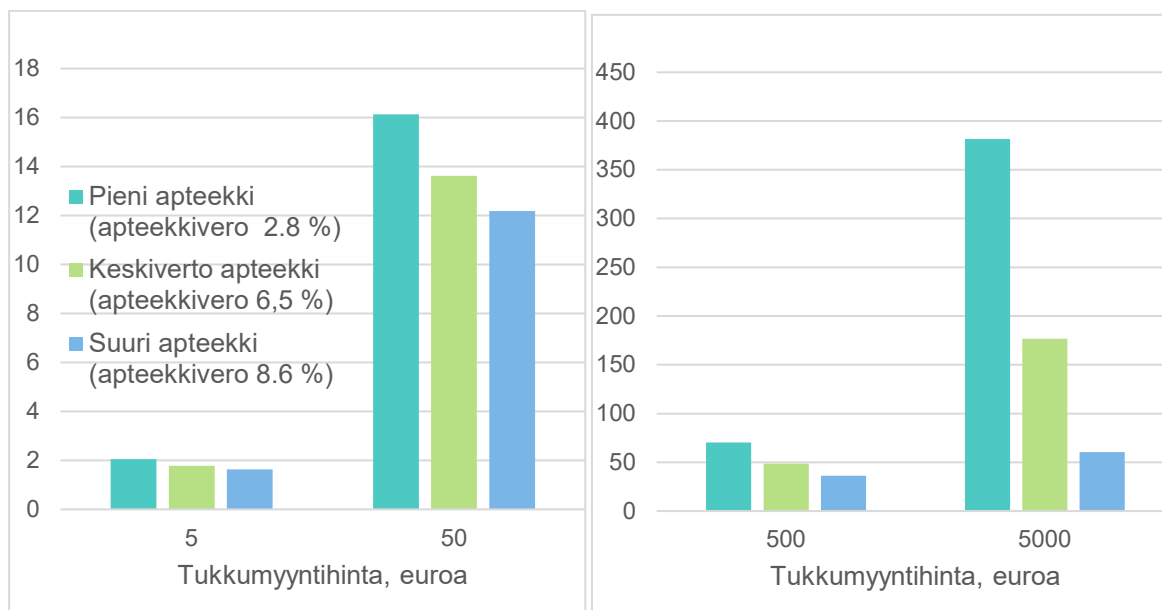
Apteekkien kautta myydään nykyään enenevässä määrin sellaisia kalliita lääkkeitä, joita aikaisemmin käytettiin ainoastaan sairaalahoidossa. Kalliiden lääkkeiden myynnillä saattaa olla lääketaksan regressiivisen rakenteen ja apteekkiveron progressiivisuuden takia merkittäviä vaikutuksia apteekin tulonmuodostukseen. Apteekkiveron jälkeinen myyntikateprosentti vaihtelee apteekin lääkemyynnin ja tämän perusteella määräytyvän apteekkiveron suuruuden mukaan (Kuvio 5.). Myyntikateprosentti on suurempi pienillä apteekkeilla kuin suurilla apteekkeilla. Tällä on tarkoitus tukea pienten apteekkien elinkelpoisuutta.

Kuvio 5. Myyntikateprosentti apteekkiveron jälkeen pienessä, keskikokoisessa ja suuressa apteekissa.

Sama ilmiö on havaittavissa myös euromääräisesti myyntikatteita tarkasteltaessa (Kuvio 6.). Edullisissa lääkkeissä (esim. 5 euroa) erot erikokoisten apteekkien välillä ovat pienet, mutta 5000 euron esimerkissä pienen apteekin (lääkemyynti 1,5 miljoonaa euroa) myyntikate apteekkiveron jälkeen on 382 euroa, keskikokoisen apteekin (lääkemyynti 3,5 miljoonaa euroa) myyntikate apteekkiveron jälkeen on 177 euroa ja suuren apteekin

(lääkemyynti 8 miljoonaa euroa) myyntikate apteekkiveron jälkeen puolestaan 61 euroa. Mikäli apteekkivero on vieläkin suurempi kuin esimerkissä laskettu 8,6 prosenttia, voi myyntikate jäädä jopa negatiiviseksi.

Kuvio 6. Euromääräinen myyntikate apteekkiveron jälkeen pienessä, keskikokoisessa ja suuressa apteekissa neljän eri hintaluokan lääkkeessä (tukkumyyntihinta 5, 50, 500 ja 5000 euroa).

5.3. Liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja

Liikevoitto ilmaisee yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen korkoja, tilinpäätössiirtoja ja veroja (Kirjanpitoasetus 1752/2015). Apteekien kohdalla liikevoitossa on tämän lisäksi mukana myös apteekkarin palkka. Vuonna 2016 ja siitä taaksepäin liikevoitto tai tappio esitettiin ennen satunnaisia erä, varauksia ja veroja. Kirjanpitolainsäädännön muututtua satunnaiset erät poistuivat tuloslaskelmasta sekä käsitteenä että erillisenä eränä. Nykyisessä kirjanpitolainsäädännössä aikaisempaa käsitettä lähinnä vastaava käsite on voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja. Vaikka satunnaisten erien merkitys apteekkien liikevoittoon on pieni, on vuosia 2015–2016 koskevassa aineistossa otettu satunnaiset erät huomioon, jotta tunnusluvut olisivat vertailukelpoisia vuosia 2017–2018 koskevien tunnuslukujen kanssa.

Aineiston apteekkien liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja vuosina 2015–2018 on kuvattu liitteessä 4. Vuonna 2018 aineiston apteekkien (n=522) liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli yhteensä 131,6 miljoonaa euroa. Keskimääräinen apteekkikohtainen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 252 080 euroa ja mediaani 224 481 euroa. Keskimääräinen liikevoitto laski edelliseen vuoteen verrattuna vajaan prosenttiyksikön. Eri vuosien tunnuslukujen vertailussa keskenään on otettava kuitenkin huomioon se, että aineiston apteekit vaihtelevat vuosittain omistajavaihdosten takia.

Liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja vaihteli aineiston apteekkeissa -92 537–1 222 532 euron välillä vuonna 2018. Liikevaihtoryhmäkohtaisten liikevoittojen (-tappioiden) minimien ja maksimien perusteella on havaittavissa, että apteekit ovat hyvin heterogeenisiä sekä kokonaisuudessaan että liikevaihtoryhmien sisällä. Yksittäisten apteekkien vaikutus keskiarvoon voi olla merkittävä etenkin sellaisissa liikevaihtoryhmissä, joissa apteekkeja on vähän tai yksittäisen apteekin tappio on suuri. Vuonna 2018 liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja laski edelliseen vuoteen verrattuna yli 11 prosenttia kahdessa suurimmassa liikevaihtoryhmässä ja yli 19 prosenttia 2,1–2,5 miljoonan euron liikevaihtoryhmässä.

Keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja laski vuoteen 2015 verrattuna lähes kuusi prosenttia. Koko neljän vuoden tarkastelujakson aikana keskimääräinen liikevoitto laski valtaosassa liikevaihtoryhmistä eli yhdeksässä liikevaihtoryhmässä 11 liikevaihtoryhmästä. Laskua oli 4–28 prosenttia. Keskimääräinen liikevoitto nousi eniten pienimmässä liikevaihtoryhmässä (1234 prosenttia), jossa kuitenkin apteekkien määrä ja apteekkarit vaihtuvat mahdollisesti keskimääräistä useammin. Sen sijaan 2,5–2,9 miljoonan euron liikevaihtoryhmässä keskimääräinen liikevaihto nousi edelliseen vuoteen verrattuna lähes kahdeksan prosenttia ja vuoteen 2015 verrattuna yli yhdeksän prosenttia.

5.3.1. Liikevoittoon/ (-tappioon) vaikuttavia tekijöitä

Aineiston apteekkien liiketulokseen vaikuttavia liiketoiminnan kuluja on kuvattu taulukossa 5. Apteekkien lukumäärä aineistossa vaihtelee vuosittain, jolloin luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia toistensa kanssa. Mahdollista kehityssuuntaa niistä kuitenkin voidaan tarkastella. Tässä yhteydessä eri kustannuseriä on verrattu apteekkien liikevaihtoon, jolloin muutokset osuuksissa eivät niinkään kerro kuluerien keskimääräisestä kasvusta tai laskusta, vaan niiden osuuden muutoksista suhteessa liikevaihtoon.

Vuonna 2018 palkkakulujen keskimääräinen osuus apteekkien liikevaihdosta oli 9,1 prosenttia ja henkilöstökulujen (palkat + sivukulut) osuus puolestaan oli noin 12 prosenttia. Henkilöstökustannusten osuus näyttää hieman laskeneen vuosien 2015–2018 aikana. Liikevaihtoon suhteutetut keskimääräiset henkilöstökustannukset apteekeissa vaihtelivat 1–22 prosentin välillä vuonna 2018. Henkilöstökustannusten osuus liikevaihdosta voi olla hyvinkin pieni sellaisissa apteekeissa, joissa apteekkarin oman työn osuus on suuri ja henkilökuntaa on vähän.

Kun vuodesta 2017 lähtien raportoidut henkilöstövuokrauskulut otetaan huomioon, on henkilöstökustannusten lasku edelleen havaittavissa, mutta pienempänä. Henkilöstövuokrauskulujen osuus apteekkien liikevaihdosta oli noin 0,6 prosenttia vuonna 2018. Henkilöstövuokraus on varsin yleistä, sillä henkilöstövuokrauskuluja ilmoitti kaksi kolmasosaa aineiston apteekeista (n = 405). Vuodelta 2017 henkilöstövuokrauskuluja ilmoitti 380 apteekkia, joten henkilöstövuokrausta käyttävien apteekkien määrä näyttäisi myös olevan nousussa.

Toimitilavuokrien osuus apteekkien liikevaihdosta oli koko tarkastelujakson ajan noin 1,5 prosenttia ja muiden liiketoimintakulujen osuus hieman alle neljä prosenttia. Muun liiketoiminnan kulujen osuus liikevaihdosta vuonna 2018 oli 3,8 prosenttia. Osa muun liiketoiminnan kustannuksista on säännöllisiä kuluja, kuten vakuutus-, sähkö- ja postikulut. Osa kustannuksista on kuitenkin sellaisia, jotka vaihtelevat apteekin taloustilanteen mukaan kuten mainonta-, markkinointi-, matka- ja koulutuskustannukset.

Taulukko 5. Aineiston apteekkien keskimääräisiä liiketoimintakuluja 2015–2018.

Keskimääräinen osuus liikevaihdosta (prosenttia)	2015	2016	2017	2018
Apteekkien lukumäärä	592	592	596	608
Palkat	9,47	9,28	9,09	9,11
Henkilöstökulut	13,00	12,78	11,97	11,76
Henkilöstövuokrauskulut	-	-	0,53	0,60
Poistot	0,82	0,82	0,78	0,76
Toimitilavuokrat	1,56	1,55	1,52	1,52
Muut liiketoimintakulut	3,67	3,62	3,81	3,75

Kaikissa edellä raportoiduissa liiketoiminnan kuluissa oli havaittavissa laskeva trendi. Syitä muutokseen voi olla useita. Kehityssuunta voi johtua esimerkiksi digitalisaation, robotiikan tai tehokkuuden lisääntymisestä, rekrytointivaikeuksista tai jonkinlaisesta farmaseuttipulasta. Lisäksi yllä raportoitujen kulujen kehitys on saattanut olla hitaampaa kuin esimerkiksi tavaratojen kehitys. Yhtä lailla muutos voi johtua apteekkien taloustietojen keruun sähköistämisestä tai kirjanpitolainsäädännön muuttumisesta vuonna 2017.

5.3.2. Liikevoitto (-tappio) verojen jälkeen ja apteekkarin palkkakoikaisu

Eri yhtiömuotoja kohdellaan verotuksessa eri lailla. Apteekkitoimintaa harjoitetaan toiminimellä ja yhtiömuodosta johtuen apteekkarin ei voi maksaa itselleen palkkaa. Tästä syystä apteekkarin palkka on mukana apteekin tuloksessa ja verotustiedoissa. Apteekin tulosta kohdellaan verotuksessa pääosin ansiotulona sen sijaan, että sen voisi saada pääomatuloksi. Osakeyhtiöillä on esimerkiksi mahdollista maksaa yrityksen yhteisövero ja sen jälkeen jakaa osinkoja omistajille, mutta toiminimellä toimivalla apteekkarilla tätä mahdollisuutta ei ole.

Palkkakoikaisua suositellaan tilanteissa, joissa omistajan työpanos yrityksessä on mukana yrityksen tuloksessa ja työpanosta vastaavaa palkkaa ei ole esitelty tuloslaskelmassa kuluna (16). Käytännössä apteekkarit nostavat palkkansa yksityisottoina suoraan taseen omaa pääomaa veloittaen, jolloin tämä ei näy tuloslaskelmassa ollenkaan. Yksityisottojen rinnastaminen omistajan palkkaan ei tuota välttämättä oikeaa tulosta, koska

yksityisottojen määrä on riippuvainen apteekin maksuvalmiudesta ja apteekkarin rahan tarpeesta eikä näin ollen ole samalla tavalla joka kuukausi toistuva kiinteä summa, kuin palkka on.

Apteekin tilinpäätöksessä esitetty tilikauden voitto (tappio) sisältää siis apteekin liiketoiminnan tuloksen lisäksi apteekkarin palkan. Apteekkarin palkkakoikaisun suuruudesta tai liiketoiminnan tuloksen ja apteekkarin palkan erottamisesta ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Tämän takia tässä tilinpäätösanalyysissä ilmiötä on tarkasteltu usean eri palkkakoikaisun kautta vähentämällä apteekkien keskiarvotuloksesta erisuuruisia vuosiansioita (taulukko 6.).

Esimerkki 1. Apteekkiproviisorin mediaanipalkka ja vuosilomakorvaus. Oletus on, että yhden kuukauden palkka kattaa vuosilomakorvauksen ja vuorolisät.

$$13 \times 4389 \text{ eur} = 57\,000 \text{ eur (17)}$$

Esimerkki 2. Apteekkiproviisorin ylin taulukkopalkka ja vuosilomakorvaus. Oletus on, että apteekkarina toimivalla proviisorilla on palvelusvuosia ja vastuullisia tehtäviä enemmän kuin keskivertoproviisorilla.

$$13 \times 5152 \text{ eur} = 67\,000 \text{ eur (18)}$$

Esimerkki 3. Apteekkiproviisorin ylin taulukkopalkka, vuosilomakorvaus, yritystoiminnan 20 prosentin riskilisiä ja investointivara sekä vuosilomasijaisen palkkaaminen kuudeksi viikoksi. Apteekkarin investointipaineet ja yrittäjäriski ei suhteellisesti katsottuna ole yhtä suuri kuin monella muulla alalla, mutta apteekkari kuitenkin vastaa yritystoiminnasta koko henkilökohtaisella omaisuudellaan toisin kuin osakeyhtiössä, jossa omistajan taloudellinen vastuu rajoittuu sijoitettuun osakepääomaan ja mahdollisiin vakuuksiin.

$$13 \times 5152 \text{ eur} + 20 \% + 1,5 \times 4389 \text{ eur} = 87\,000 \text{ eur}$$

Yksityisten apteekkareiden, joiden omistamalla apteekilla oli täysi tilikausi ilman omistajanvaihdosta (n=522) verotettavat tulot vuonna 2018 olivat yhteensä 131,6 miljoonaa euroa (keskimäärin 252 000 euroa) ja voitto verojen jälkeen oli yhteensä 80,2 miljoonaa euroa. Laskennallinen veroprosentti näillä apteekkeilla oli 39,1 prosenttia. Aineiston apteekkien keskimääräinen palkkakoikaistu liikevoitto laskennallisten verojen jälkeen vaihteli 100 534–118 451 euron välillä vuonna 2018 (Taulukko 6.). Palkkakoikaistu liikevoitto verojen jälkeen on todellisuudessa jonkin verran laskennallisia arvoja pienempi, sillä apteekkareiden vuosittaisessa verotuksessa tässä vähennyksestä palkkakoikaisusta on myös maksettava tuloveroa kunkin apteekkarin henkilökohtaisen veroprosentin mukaan.

Taulukko 6. Apteekkien palkkakoikaistu liikevoitto vuoden 2018 aineistolla (n=522).

	Esimerkki 1.	Esimerkki 2.	Esimerkki 3.
Liikevoitto ennen veroja, keskiarvo, euroa	252 080	252 080	252 080
Palkkakoikaisu, euroa	57 000	67 000	87 000
Verot laskennallisella veroprosentilla, euroa	76 276	72 366	64 546
Palkkakoikaistu liikevoitto verojen jälkeen, keskiarvo, euroa	118 451	112 714	100 534

5.3.3. Liikevoiton (-tappion) jakautuminen

Mikäli aineiston apteekkeja tarkastellaan pelkästään liiketoiminnan kustannuksien kautta, oli aineistossa (n=522) kuusi tappiollista apteekkiä vuonna 2018 (Taulukko 7.). Näiden apteekkien tulos ennen tilinpäätössiirtoja, veroja ja palkkakoikaisua oli negatiivinen. Tappiollisia apteekkeja oli aineistossa 1,1 prosenttia, mikä oli vähemmän kuin vuonna 2017 (2,2 prosenttia). Valtaosassa aineiston apteekkeista (99 prosenttia) liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja sekä ennen apteekkarin palkkakoikaisua oli suurempi kuin nolla vuonna 2018.

Apteekin toiminnan voidaan katsoa olevan positiivista, kun apteekin tulos kattaa sekä aiheutuneet liiketoiminnan kustannukset, että apteekkarin palkkatulon. Vuonna 2018 oli 24 sellaista apteekkiä, joiden liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli korkeintaan proviisorin mediaanipalkkaan perustuvan vuosiansion mukainen 57 000 euroa. Nämä apteekit muodostivat 4,6 prosenttia aineistosta. Aineiston apteekkeista 95 prosentissa liiketulos

ennen veroja ja tilinpäätössiirtoja vuonna 2018 oli näin ollen enemmän kuin proviisorin mediaanivuosi-ansio apteekissa.

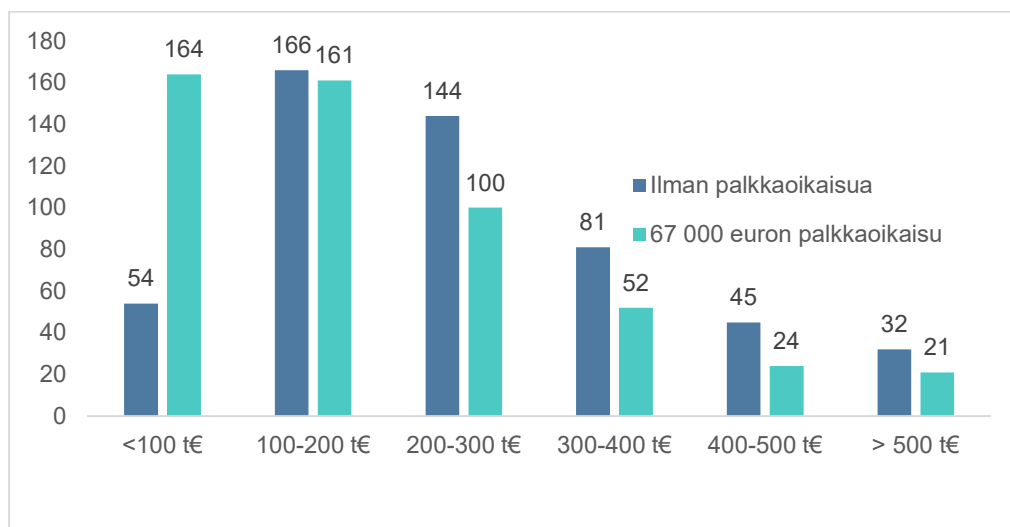
Vuonna 2018 aineistossa oli 28 sellaista apteekkia, joiden liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli korkeintaan proviisorin ylimpään taulukkopalkkaan perustuvan vuosiansion mukainen 67 000 euroa (5,4 prosenttia). Jos tätä vuosiansiotasoa pidetään vaihtoehtoiskustannuksen rajana, ansaitsi aineiston apteekkeista 95 prosenttia enemmän apteekkarina kuin olisi ansainnut apteekkiproviisorina vuonna 2018.

Kun vuosiansioissa otettiin huomioon 20 prosentin investointi- ja riskilisä, oli aineistossa 40 sellaista apteekkia, joiden liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli korkeintaan 87 000 euroa vuonna 2018 (7,7 prosenttia). Yli 92 prosentissa aineiston apteekkeista liiketulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli enemmän kuin suurin apteekkarin palkkaokaisu 87 000 euroa vuonna 2018.

Taulukko 7. Yksityisten apteekkien liikevoiton ja -tappion jakautuminen aineistossa vuonna 2018 (n=522).

Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	Apteekkien lukumäärä (n = 522)	Osuus aineistosta (prosenttia)
alle 0 euroa (tappiollinen)	6	1,1
alle 57 000 euroa (proviisorin mediaanivuosi-ansio)	24	4,6
alle 67 000 euroa (proviisorin ylin taulukkopalkka, vuosiansio)	28	5,4
alle 87 000 euroa (+ investointi- ja riskilisä)	40	7,7
yli 87 000 euroa	482	92,3
yli 100 000 euroa	468	89,7
yli 300 000 euroa	158	30,3
yli 500 000 euroa	32	6,1

Kuviossa 7. on tarkasteltu aineiston apteekkien keskimääräistä liikevoittoa ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja sekä apteekkarin palkkaokaisulla, että ilman palkkaokaisua vuonna 2018. Palkkaokaisuna on käytetty proviisorin ylimmän taulukkopalkan mukaista vuosiansiota 67 000 euroa. Noin 30 prosentilla (n=158) aineiston apteekkeista liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja, veroja ja palkkaokaisua oli yli 300 000 euroa ja noin kuudella prosentilla (n=32) yli 500 000 euroa vuonna 2018. Palkkaokaisun jälkeen aineiston apteekkeista noin 19 prosentilla (n=97) liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli yli 300 000 euroa ja noin neljällä prosentilla (n=21) yli 500 000 euroa vuonna 2018.

Kuvio 7. Yksityisten apteekkien liikevoiton jakautuminen aineistossa vuonna 2018 (n=522).

5.3.4. Yksityisten apteekkien liikevoitto- eli liiketulosprosentti

Varsinaisista tilinpäätöksen kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista tässä tilinpäätösanalyysissä on käytetty liikevoitto- eli liiketulosprosenttia (taulukko 8.). Liikevoittoprosentti kuvaa sitä, kuinka monta prosenttia apteekin liikevaihdosta jää liikevoitoksi ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja. Liikevoittoprosentissa ei kuitenkaan ole otettu huomioon apteekkarin palkkakoikaisua. Liikevoittoprosenttia voidaan käyttää yksittäisen apteekin tai apteekkien väliseen vertailuun, mutta se ei sovellu apteekkitoiminnan vertaamiseen muihin aloihin (14).

Taulukko 8. Aineiston apteekkien liikevoittoprosentit 2015–2018.

Vuosi	2015	2016	2017	2018
Apteekkien lukumäärä	549	549	554	522
Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, yhteensä (M€)	146,81	145,33	140,67	131,59
Liikevaihto yhteensä (M€)	2 107,49	2 168,35	2 072,52	2 139,57
Liikevoittoprosentti (keskiarvo) ilman palkkakoikaisua (%)	7,0	6,7	6,8	6,2
Liikevoittoprosentti (keskiarvo) 57 000 euron palkkakoikaisulla	-	-	-	4,8
Liikevoittoprosentti (keskiarvo) 67 000 euron palkkakoikaisulla	-	-	-	4,5
Liikevoittoprosentti (keskiarvo) 87 000 euron palkkakoikaisulla	-	-	-	4,0

Aineiston apteekkien (n=522) keskimääräinen liikevoittoprosentti vuonna 2018 oli 6,2 prosenttia. Tämä oli tarkastelujakson matalin arvo. Kun liikevoittoprosentissa otettiin huomioon proviisorin mediaaniansioon vuonna 2018 perustuva apteekkarin palkkakoikaisu (57 000 euroa), oli liikevoittoprosentti 4,8. Proviisorin ylimmän palkkaluokan mukaiseen ansioon perustuva apteekkarin palkkakoikaisu (67 000 euroa) laski liikevoittoprosentin 4,5 prosenttiin ja investointivaran ja riskilisän sisältävä palkkakoikaisu (87 000 euroa) laski liikevoittoprosentin 4 prosenttiin vuonna 2018.

6. Apteekkien tiloissa toimivat yhtiöt

Apteekkitoimintaa harjoitetaan Suomessa elinkeinonharjoittajana eli toiminimellä. Apteekkien toimitiloissa toimii kuitenkin usein myös osakeyhtiöitä, joiden kautta myydään vapaan kaupan tuotteita kuten terveydenhoito- ja kosmetiikkatuotteita, elintarvikkeina myytäviä vitamiineja ja ravintolisiä, rohdosvalmisteita sekä erilaisia terveydenhoitoon ja hyvinvointiin liittyviä palveluita kuten esimerkiksi sairaanhoitajan palveluita. Jotta apteekin toimitiloissa toimiva osakeyhtiö voisi tarjota sairaanhoitajan palveluita eli yksityisiä terveydenhuollon palveluita, tarvitsee se luvan aluehallintovirastolta tai Valviralta.

Apteekkien ja niiden tiloissa toimivien yhtiöiden välillä vuokrataan myös henkilöstöä, toimitiloja ja apteekkirobotteja. Jotkut apteekkarit ovat lisäksi ilmoittaneet harjoittavansa sijoitustoimintaa tai huoneistojen vuokrausta. Joidenkin apteekkien tiloissa toimii useampi yhtiö. Tämän lisäksi yksi yhtiö saattaa toimia kahden tai useamman apteekin tiloissa.

Osakeyhtiöitä perustetaan suurempien apteekkien yhteyteen erityisesti silloin, kun apteekin muun kuin lääkemyynnin liikevaihto lähestyy 20 prosentin osuutta kokonaisliikevaihdosta. Tästä ylittävistä osuudesta joutuisi apteekin liikevaihtona maksamaan apteekkiveroa. Osakeyhtiön perustamisen kannustimena ovat todennäköisesti myös muut verotukselliset syyt. Osakeyhtiön tuloksesta maksetaan 20 prosentin verokannan mukaista yhteisöveroa ja siirtämällä 14 ja 24 prosentin arvonlisäveroluokkiin kuuluva myynti osakeyhtiön puolelle, pienenee apteekkarin liiketoiminnan verorasitus merkittävästi. Apteekin tulosta verotetaan apteekkarin henkilökohtaisen tuloveroprosentin mukaan, mikä saattaa olla suuruudeltaan kaksinkertainen yhteisöveroon nähden.

Apteekkien yhteydessä toimi noin 230 osakeyhtiötä vuonna 2018 eli apteekkeista noin 38 prosentin yhteydessä toimi osakeyhtiö. Tässä tilinpäätösanalyysissä aineistosta on kuitenkin poistettu useaan kertaan ilmoitetut osakeyhtiöiden tiedot, jos sama yhtiö toimii useammassa apteekissa sekä sellaiset tiedot, joissa tietoja on ilmoitettu vajaalta vuodelta. Vuoden 2018 aineisto koostuu 203 apteekin toimitiloissa toimivan osakeyhtiön taloustiedoista. Noin 75 prosenttia näistä yhtiöistä sijaitsi Tilastokeskuksen kuntaryhmituksen mukaan kaupunkimaisissa kunnissa, noin 15 prosenttia taajaan asutuissa kunnissa ja 10 prosenttia maaseutumaisissa kunnissa.

Taulukossa 9. on kuvattu apteekin tiloissa toimivien yhtiöiden lukumäärä ja liikevaihto vuosina 2015–2018. Vuosia 2015–2016 koskevat tiedot perustuvat apteekkareiden apteekkimaksun määrittämistä varten antamiin apteekkien taloustietoihin ja vuosia 2017–2018 koskevat tiedot perustuvat lääkelain 89 §:n kolmannen momentin nojalla kerättyihin taloustietoihin. Vuodesta 2017 eteenpäin tiedot ovat aikaisempaa kattavampia, koska lääkelakiin on kirjattu Fimean tietojensaantioikeus myös apteekkien yhteydessä toimivien yritysten tietoihin.

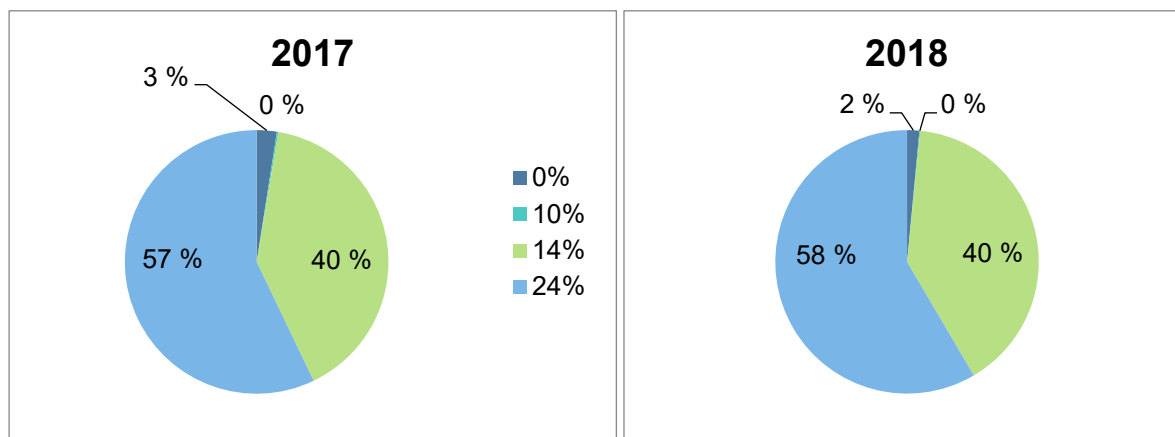
Taulukko 9. Apteekkien tiloissa toimivien yhtiöiden lukumäärä ja liikevaihto vuosina 2015–2018.

Vuosi	Yhtiöiden lukumäärä	Yhteenlaskettu liikevaihto (miljoonaa euroa)	Liikevaihto, keskiarvo (miljoonaa euroa)	Liikevaihto, mediaani (miljoonaa euroa)	Liikevaihto, minimi (euroa)	Liikevaihto, maksimi (miljoonaa euroa)
2015	180	142,9	0,79	-	-	-
2016	158	126,9	0,80	-	-	-
2017	200	173,6	0,87	0,71	51 801	4,9
2018	203	191,2	0,94	0,74	2 706	10,7

Apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto vuonna 2018 oli 942 046 euroa. Keskimääräinen liikevaihto oli noussut vuoteen 2017 verrattuna kahdeksan prosenttia ja vuoteen 2015 verrattuna 19 prosenttia. Tulosten tulkinnessa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon muuttunut tiedonkeruu ja aikaisempaa laajempi aineisto.

Myyntien rakenne oli hyvin samanlainen apteekkien yhteydessä toimivilla osakeyhtiöillä vuonna 2017 ja 2018 (Kuvio 8). Noin 98 prosenttia apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden arvonlisäverottomasta myynnistä koostui yleisten kauppatavaroiden (alv 24 %) ja elintarvikkeiden (alv 14 %) myynnistä vuonna 2018. Alennetun 10 prosentin arvonlisäverokannan mukaista myyntiä oli noin 0,1 prosenttia kokonaisymyynnistä. Tässä arvonlisäveroluokassa on esimerkiksi nikotiinikorvausvalmisteiden ja kirjojen myyntiä. Nollaveroluokka muodosti

noin kaksi prosenttia osakeyhtiöiden kokonaisliikevaihdosta ja sisälsi muun muassa sairaanhoitajan palveluita vuonna 2018.

Kuvio 8. Apteekin yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden myynnin rakenne eri arvonlisäveroluokissa vuosina 2017–2018.

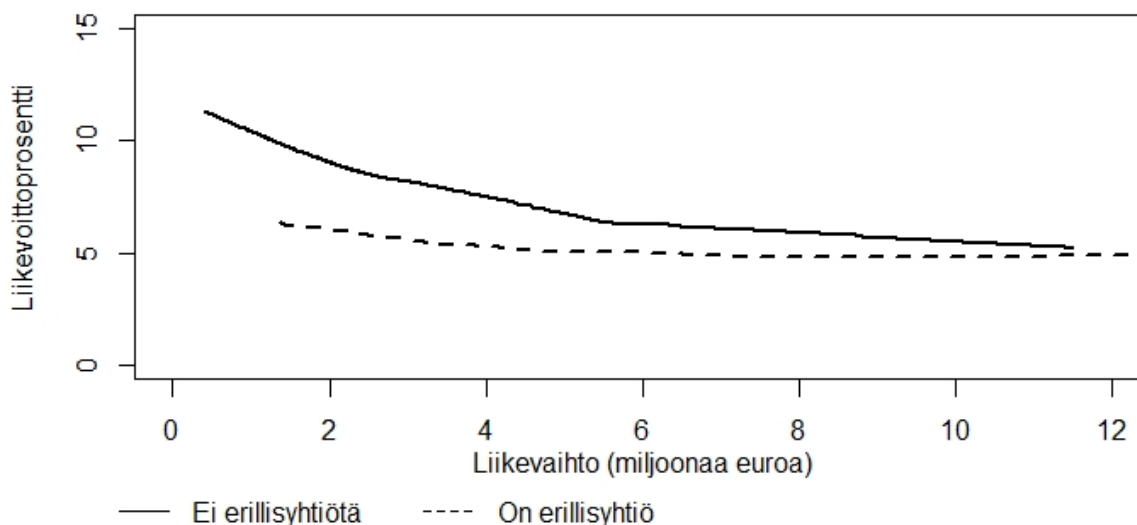
Vuonna 2018 apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 244 641 euroa (Taulukko 10.). Tämä oli lähes kolme prosenttia enemmän kuin vuonna 2017. Koko neljän vuoden tarkastelujakson aikana keskimääräinen osakeyhtiön liikevoitto oli noussut noin 16 prosenttia. Yhteisöveroa kyseiset osakeyhtiöt maksoivat yhteensä 10 miljoonaa euroa, mikä oli keskimäärin 49 220 euroa yhtä apteekin yhteydessä toimivaa osakeyhtiötä kohti. Myös näiden lukujen tulkinnassa on otettava huomioon muuttunut tiedonkeruu ja aineiston koko.

Taulukko 10. Apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden liikevoitto vuosina 2015–2018.

Vuosi	Yhtiöiden lukumäärä	Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, yhteensä (miljoonaa euroa)	Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, keskiarvo (euroa)	Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, mediaani (euroa)	Yhteisövero, yhteensä (miljoonaa euroa)	Yhteisövero, keskiarvo (euroa)	Liikevoittoprosentti
2015	180	38,0	211 100	-	-	-	26,7
2016	158	34,4	217 700	-	-	-	27,2
2017	200	47,6	237 761	189 458	9,7	49 093	27,4
2018	203	49,7	244 641	187 698	10,0	49 219	26,0

Apteekin yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden liikevoittoprosentti vaihteli neljän vuoden tarkastelujakson aikana 26–27,4 prosentin välillä (Taulukko 10.). Tämä oli moninkertainen yksityisten apteekkien liikevoittoprosenttiin verrattuna, joka oli ilman palkkaokaisua 6,2 prosenttia vuonna 2018. Eroa selittää muun muassa se, että erillisyhtiö voi vapaasti hinnoitella myymänsä tuotteet ja palvelut, mutta lääkkeiden hinnoittelu apteekissa on Valtioneuvoston lääketaksa-asetuksella hyvin yksityiskohtaisesti säänneltyä.

Erillisyhtiöllä näytti olevan vaikutusta apteekin liikevoittoprosentin suuruuteen (Kuvio 9.). Liikevoittoprosentti oli suurempi sellaisilla apteekeilla, joilla ei ollut erillisyhtiötä, kuin sellaisilla apteekeilla, joiden yhteydessä toimi erillisyhtiö (19.). Ilmiö oli havaittavissa erityisesti sellaisissa apteekkeissa, joissa liikevaihto oli alle neljä miljoonaa euroa vuonna 2018. Liikevoittoprosentti näytti laskevan kauttaaltaan apteekin koon ja liikevaihdon kasvaessa. Pienten apteekkien yhteydessä toimii harvoin osakeyhtiöitä, sillä apteekkarin henkilökohtaisen tuloverotuksen ja osakeyhtiön yhteisöverotuksen välinen ero on sen verran pieni, että osakeyhtiötoiminnalla ei saavuteta merkittävää taloudellista tai muutakaan etua. Erillisyhtiöt näyttävät kuitenkin kompensoivan apteekkien liikevoittoa ja kannattavuutta.

Kuvio 9. Erillisyhtiöiden vaikutus apteekkien liikevoittoprosenttiin vuonna 2018 (19.).

Yleisten kauppatavaroiden liikevaihdon jakautumista apteekin ja erillisyhtiöiden välillä on tarkasteltu **taulukossa 11**. Aineiston perusteella näyttää siltä, että yleisten kauppatavaroiden myynnistä 56 prosenttia tapahtui apteekin erillisyhtiön kautta vuonna 2018. Vaikka erillisyhtiöiden merkitys näyttää nousseen kahtena viimeisenä vuotena, voi tämäkin muutos johtua tiedonkeruun muuttumisesta ja aikaisempaa laajemmista erillisyhtiötiedoista. Yleisiin kauppatavaroihin on laskettu 14 prosentin ja 24 prosentin arvonlisäveroluokkien mukaiset myynnit.

Taulukko 11. Yleisten kauppatavaroiden liikevaihdon jakautuminen apteekkien ja erillisyhtiöiden kesken vuosina 2015–2018.

Vuosi	Yhteenlaskettu liikevaihto, apteekit (miljoonaa euroa)	Yhteenlaskettu liikevaihto, erillisyhtiöt (miljoonaa euroa)	Yhteenlaskettu liikevaihto, apteekit ja erillisyhtiöt (miljoonaa euroa)	Erillisyhtiöiden osuus liikevaihdosta (prosenttia)
2015	136,9	142,9	279,8	51
2016	129,1	126,9	256,0	50
2017	129,2	166,7	295,9	56
2018	139,4	176,6	316,0	56

Apteekkien kanssa samassa toimitilassa harjoitetun muun liiketoiminnan henkilöstökulut vaihtelivat 3–1 399 555 euron välillä vuonna 2018. Henkilöstökuluja ilmoitti 136 yhtiötä. Henkilöstökulujen keskiarvo oli 56 015 euroa. Henkilöstökulut olivat noin 5,8 prosenttia apteekkien yhteydessä toimivien yhtiöiden liikevaihdosta. Tämä on suuruusluokaltaan vain noin puolet apteekkien henkilöstökuluista. Verottaja on kuitenkin ohjeistanut apteekkeja jakamaan apteekin ja erillisyhtiön henkilöstökustannukset yritysten liikevaihtojen suhteessa. Kaikki erillisyhtiön henkilöstökustannukset eivät välttämättä näy henkilöstökustannuksissa, sillä erillisyhtiön ja apteekin sopimuksen perusteella henkilöstökustannuksia voi olla kirjattuna myös liiketoiminnan muissa kuluissa ja näin ollen pelkkä apteekin ja erillisyhtiön henkilöstökustannusten vertaaminen toisiinsa ei tuota luotettavaa tulosta.

7. Apteekkien vakavaraisuus ja maksuvalmius

Yrityksen vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat kannattavuuden lisäksi keskeisimpiä yrityksen taloudellisen tilan kuvaajia (20). Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta, ja näin vakavaraisuus antaa kuvan yrityksen rahoitusrakenteesta, yrityksen velkaisuudesta sekä yrityksen kyvystä suoriutua sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa puolestaan yrityksen kykyä hoitaa lyhyen aikavälin maksunsa ajallaan.

Tässä selvityksessä tarkastellaan apteekkien vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta muutaman tunnusluvun avulla. Tasetietojen tarkastelu ja tunnuslukujen tulkinta apteekkitoiminnassa on suuntaa antavaa. Yksittäisiä tunnuslukuja olennaisempaa on itse taseen sisältö. Tässä tilinpäätösanalyysissä on käytetty eri liikevaihtoryhmistä satunnaisotannalla valittujen 80–90 apteekin tasetietoja vuosilta 2015–2016 sekä sähköisen tietojen ilmoittamisen kautta saatua noin 600 apteekin tasetietoaineistoa vuosilta 2017–2018.

7.1. Omavaraisuusaste

Yrityksen omavaraisuutta voidaan arvioida omavaraisuusasteen avulla, joka kuvaa oman pääoman suhteellista osuutta taseen loppusummasta (14). Vakavaraisuutta pidetään hyvänä, jos omavaraisuusaste on yli 40 prosenttia (16). Vakavaraisuus on tyydyttävä, jos omavaraisuusaste on 20–40 prosenttia, ja se on heikko, jos omavaraisuusaste on alle 20 prosenttia.

Aineiston apteekkien omavaraisuusasteen jakaumat vuosilta 2015–2018 on esitelty taulukossa 12. Aineiston apteekkeilla noin puolella omavaraisuusaste oli hyvä vuonna 2018. Noin neljänneksellä apteekkeista omavaraisuusaste oli tyydyttävä ja noin neljänneksellä heikko. Omavaraisuusasteen keskiarvo vuonna 2018 oli 35,5 %. Vuosien 2017–2018 aineisto on huomattavasti laajempi kuin vuosien 2015–2016 aineisto, joka on otettu satunnaisotannalla eri liikevaihtoryhmistä. Vuoteen 2015 verrattuna apteekkien omavaraisuusaste näytti kuitenkin parantuneen kauttaaltaan.

Taulukko 12. Aineiston apteekkien omavaraisuusaste vuosina 2015–2018.

Vuosi	2015		2016		2017		2018	
	Lukumäärä	Prosenttia	Lukumäärä	Prosenttia	Lukumäärä	Prosenttia	Lukumäärä	Prosenttia
Heikko (alle 20)	33	35	24	29	133	22	144	24
Tyydyttävä (20–40)	22	23	24	29	141	24	149	25
Hyvä (yli 40)	39	41	36	43	323	54	306	51
Yhteensä	94	100	84	100	597	100	599	100

Tuloksista ei kuitenkaan voida suoraan tehdä johtopäätöksiä apteekkien omavaraisuusasteesta, sillä yksityisliikkeessä omistaja voi nostaa yrityksestään varoja enemmän kuin on siihen sijoittanut tai liikevoittoa on kertynyt. Apteekkien heikko omavaraisuusaste johtuu pääsääntöisesti pienestä omasta pääomasta, jolloin apteekkarin yksityisotot ovat olleet tilikauden aikana suuremmat kuin tilikauden voitto tai sijoitukset apteekin toimintaan. Ilmiö on suhteellisen tyypillinen yksityisyrittäjissä. Lisäksi omavaraisuusasteelle esitetyt ohjearvot ovat yleensä suuntaa antavia (20). Jos yrityksen toimintaan liittyvä riski on alhainen ja tuloskehitys vakaa, heikkoakin omavaraisuusastetta voidaan pitää hyväksyttävänä.

7.2. Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen velkojen suhdetta toiminnan laajuuteen eli käytännössä yrityksen liikevaihtoon (14). Hyväksyttävänä pidettävä suhteellinen velkaantuneisuus riippuu yrityksen toiminnan luonteesta. Tämän takia suhteellista velkaantumista tulisi verrata vain saman toimialan yritysten välillä. Suhteellisen velkaantuneisuuden voidaan katsoa olevan hyvä, jos se on alle 40 prosenttia, tyydyttävä, jos se on 40–80 prosenttia ja heikko, jos se on yli 80 prosenttia (16).

Suhteellista velkaantuneisuutta tarkasteltiin 608 apteekin tasetiedoista. Suhteellinen velkaantuneisuus oli hyvä eli alle 40 prosenttia valtaosalla aineiston apteeekeista vuonna 2018 (99 prosenttia). Puolella prosentilla aineiston apteekkeista suhteellinen velkaantuneisuus oli tyydyttävällä tasolla (n=3) ja puolella prosentilla heikko (n=3). Apteekkien velkarasite kaikissa liikevaihtoryhmissä näyttäisi olevan pieni, sillä aineiston apteekkeilla oli velkaa keskimäärin 14 prosenttia liikevaihdosta.

7.3. Maksuvalmius

Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä suoriutua lyhytaikaisista maksuvelvoitteistaan mahdollisimman edullisesti (14). Tällöin yritys pystyy hyödyntämään kassa-alennuksia ja tililimiittejä ei ole käytössä. Tässä tilinpäätösanalyysissä maksuvalmiutta tarkastellaan staattisesta näkökulmasta, jolloin maksuvalmiutta arvioidaan tietynä yksittäisenä päivänä.

Current ratio on suuntaa antava maksuvalmiuden tunnusluku tilikauden päättymispäivältä (16). Current ratiossa apteekin vaihto-omaisuus, myyntisaamiset, muut saamiset, rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset on suhteutettu lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Current ratio on hyvä, jos se on yli 2, tyydyttävä, jos se on 1–2 ja heikko, jos se on alle 1.

Taulukko 13. Aineiston apteekkien maksuvalmius vuosina 2015–2018.

Vuosi	2015		2016		2017		2018	
	Lukumäärä	Prosenttia	Lukumäärä	Prosenttia	Lukumäärä	Prosenttia	Lukumäärä	Prosenttia
Heikko (alle 1)	13	14	6	7	164	28	69	11
Tyydyttävä (1–2)	54	58	49	58	315	53	374	62
Hyvä (yli 2)	26	28	29	35	115	19	165	27
Yhteensä	93	100	84	100	594	100	608	100

Aineiston apteekkien maksuvalmiuden jakaumat vuosilta 2015–2018 on kuvattu taulukossa 13. Apteekkeista hieman alle 30 prosentilla Current ratio oli hyvä vuoden 2018 tilinpäätöshetkellä, noin 60 prosentilla apteekkeista maksuvalmius oli tyydyttävä ja reilulla 10 prosentilla maksuvalmius oli heikko. Vuoden 2017 luvut poikkeavat muiden tarkasteluvuosien tunnusluvuista johtuen todennäköisesti siitä, että rahoitusarvopapereiden arvoa ei ollut käytettävissä vuoden 2017 osalta. Vuotta 2018 koskevaan taloustietokyselyyn tämä lisättiin tarkoituksella. Vuoden 2018 maksuvalmiutta kuvaavat tunnusluvut näyttävät olevan samalla tasolla kuin tarkastelujakson ensimmäisenä vuotena 2015.

8. Yhteenveto ja johtopäätökset

Suomessa oli vuoden 2018 lopussa yksi apteekkitoimipiste noin 6 800 asukasta kohden. Maakuntatasolla apteekkipalveluiden saatavuus kuitenkin vaihteli paljon. Uudellamaalla jokaista apteekkia kohden oli yli 10 000 potentiaalista asiakasta ja Etelä-Savossa puolestaan alle 4000. Maakuntien asukkaiden ikärakenteen ja sairastavuuden voi kuitenkin olettaa tasaavan apteekkien välisiä eroja asiakkaiden määrässä ja apteekkien koossa. Maakuntien sisällä oli havaittavissa myös kuntakohtaisia eroja asukasmäärään suhteutetussa apteekkitiheydessä.

Apteekkipalveluiden saatavuuteen vaikuttavat myös apteekkien aukioloajat. Suomalaiset apteekkitoimipisteet olivat avoinna keskimäärin 54 tuntia viikossa vuonna 2018. Isoimmilla yksiköillä aukioloajat olivat laajemmat kuin pienemmillä yksiköillä, sillä yksityiset pääapteekit olivat avoinna keskimäärin 58 tuntia viikossa, yliopistojen apteekit keskimäärin 108 tuntia viikossa ja sivuapteekit puolestaan 40 tuntia viikossa. Kolme neljäsosaa yksityisistä apteekeista oli avoinna lauantaisin ja neljännes myös sunnuntaisin. Apteekkitiheys ja aukioloajat ovat tällä hetkellä Suomessa samalla tasolla kuin esimerkiksi Ruotsissa (21.).

Yksityisten apteekkien keskimääräinen liikevaihto kasvoi noin 3,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna ja reilut neljä prosenttia vuoteen 2015 verrattuna. Apteekkien liikevaihdosta 94 prosenttia muodostui lääkemyynnistä. Lääkemyynnistä valtaosa (86 prosenttia) oli reseptilääkkeiden myyntiä. Verkkopalvelun osuus liikevaihdosta oli hieman noussut vuoden takaisesta, mutta edelleen sen osuus liikevaihdosta oli alle prosentin. Verkkopalvelun myynti näyttää painottuvan yleisiin kauppatavaroihin enemmän kuin apteekissa paikan päällä asioidessa, sillä lääkemyynnin osuus verkkopalvelun liikevaihdosta oli noin 45 prosenttia vuonna 2018.

Liikevaihdon kasvusta huolimatta yksityisten apteekkien keskimääräinen liikevoitto laski vajaan prosenttiyksikön vuoteen 2017 verrattuna ja koko tarkastelujakson aikana laskua oli noin kuusi prosenttia. Myyntikatteet apteekkiveron vähentämisen jälkeen olivat laskeneet neljän vuoden aikana keskimäärin kolme prosenttia. Selittävinä tekijöinä liikevoiton ja myyntikatteiden laskuun on todennäköisesti kalliiden lääkkeiden myynnin osuuden kasvaminen ja myynnin kasvusta aiheutunut apteekkiveron kasvu. Myyntikatteet ovat parempia pienillä apteekeilla kuin suurilla apteekeilla. Joissakin tilanteissa suurempien apteekkien yksittäisten valmisteiden myyntikate saattaa jäädä jopa negatiiviseksi lääketaksan regressiivisen ja apteekkiveron progressiivisen rakenteen yhteisvaikutuksen vuoksi.

Yksityiset apteekit olivat vakavaraisia vuonna 2018. Puolella aineiston apteekeista omavaraisuusaste oli hyvä. Lisäksi apteekkien velkarasite oli pieni ja noin kolmanneksella apteekeista maksuvalmius oli hyvä.

Apteekeista noin 40 prosentin yhteydessä toimi osakeyhtiö vuonna 2018. Erillisyhtiöillä oli todennäköisesti vaikutusta kyseisten apteekkien kannattavuuteen, sillä puolet yleisten kauppatavaroiden euromääräisestä myynnistä tapahtui apteekkien yhteydessä toimivien erillisyhtiöiden kautta vuonna 2018. Erillisyhtiöistä kolme neljänestä toimi Tilastokeskuksen kuntaryhmituksen mukaan kaupunkimaisissa kunnissa.

Aineiston apteekkien toiminta oli vuonna 2018 liiketaloudellisesti kannattavaa ja apteekit olivat pääsääntöisesti vakavaraisia, vaikka liikevoitoissa ja myyntikatteissa oli havaittavissa laskua. Apteekkien väliset erot liikevoiton jakautumisessa vaihtelivat kuitenkin sekä eri liikevaihtoryhmien sisällä, että välillä, ja apteekkipalveluiden saatavuudessa oli maakuntakohtaisia eroja.

Apteekkitalouden vuosi 2018

- Aineiston apteekkien toiminta oli pääsääntöisesti liiketaloudellisesti kannattavaa
 - o keskimääräinen liikevaihto 4 miljoonaa euroa
 - o keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja 252 000 euroa
 - o palkkaokaistu liikevoitto tilinpäätössiirtojen ja verojen jälkeen keskimäärin 113 000 euroa
 - o liikevoitoissa ja myyntikatteissa oli havaittavissa laskua
- Aineiston apteekit olivat vakavaraisia
 - o omaa pääomaa keskimäärin 36 prosenttia
 - o velkaa keskimäärin 14 prosenttia
- Erillisyhtiöillä todennäköisesti vaikutusta apteekkien kannattavuuteen
 - o erillisyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto 942 000 euroa
 - o keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja 245 000 euroa
 - o apteekeista noin 40 prosentin yhteydessä toimi osakeyhtiö
 - o erillisyhtiöistä 75 prosenttia sijaitsi kaupunkimaisissa kunnissa

Lähteet

1. Mäntylä A, ym. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2008–2010. Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 2/2011. Kuopio: Fimea 2011
2. Mäntylä A, ym. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2009–2011. Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 5/2012. Kuopio: Fimea 2012
3. Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2009–2012. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2013. Kuopio: Fimea 2013
4. Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2010–2013. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 4/2014. Kuopio: Fimea 2014
5. Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2011–2014. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 6/2015. Kuopio: Fimea 2015
6. Reinikainen L, Oravilahti T, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2012–2015. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 1/2017. Kuopio: Fimea 2017
7. Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2013–2016. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2018. Kuopio: Fimea 2018
8. Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2014–2017. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 2/2019. Kuopio: Fimea 2019
9. Helsingin yliopiston apteekki. Tilinpäätös 31.12.2018
10. Itä-Suomen yliopisto. Tilinpäätös 31.12.2018.
<https://www.uef.fi/documents/10184/1493051/Tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+2018+painoversio.pdf/6c8c9738-b36e-4992-98b6-325cc8c8b8c8>
11. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Tilastoraportti 2018 (THL:n sairastavuusindeksi 2014–2016). Haettu internetistä 13.2.2020
https://www.terveytemme.fi/sairastavuusindeksi/2016/maakunnat_html/atlas.html?select=01&indicator=0
12. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ja Kansaneläkelaitos. Suomen lääketilasto 2017. Helsinki: Fimea ja Kela 2018
13. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ja Kansaneläkelaitos. Suomen lääketilasto 2018. Helsinki: Fimea ja Kela 2019
14. Niskanen J, Niskanen M. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita 2003.
15. https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tilastot/2019/Verotulojen_kehitys_aiempina_vuosina/2018/
16. Yritystutkimus ry. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus 2017.
17. Tilastokeskus. Yksityisen sektorin kuukausipalkkaisten mediaaniansiot vuonna 2018. Haettu internetistä 14.2.2020
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_pal_yskp/statfin_yskp_pxt_114r.px/table/tableViewLayout1/
18. Suomen Farmasialiitto ry. Farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimus 1.11.2017–31.10.2020. Haettu internetistä 14.2.2020
https://www.farmasialiitto.fi/media/tyosuhteasiat/tes_opas_18122017_pdf_nettiin.pdf
19. Mäklin S, Laukkonen ML, Aaltonen K, Heino P, Koskinen H, Saastamoinen L, Hyvärinen A, Reinikainen L. Lääkehoidon kokonaiskustannukset ja apteekkilaitos. Esiselvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:1. Helsinki: STM 2020.
20. Leppiniemi J, Kykkänen T. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: Alma Talent 2009.
21. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. 2019 års uppföljning av apoteksmarknadens utveckling, 2019

Liitteet

Liite 1. Apteekkien liikevaihto 2015–2018. (Keskiarvoja verrattu edelliseen vuoteen * ja vuoteen 2015**)

Liikevaihtoryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi	Liikevaihto, keskiarvo (M €)	Liikevaihto, mediaani (M €)	Liikevaihto, yhteensä (M €)	Liikevaihto, muutos liikevaihtoryhmän keskiarvossa* (%)	Liikevaihto, muutos liikevaihtoryhmän keskiarvossa** (%)
< 0,9	10	2015	0,68	0,68	6,79	-	-
	9	2016	0,77	0,87	6,94	13,58	13,58
	7	2017	0,77	0,81	5,38	-0,33	13,20
	4	2018	0,78	0,77	3,13	1,84	15,28
0,9–1,3	29	2015	1,12	1,14	32,59	-	-
	29	2016	1,19	1,20	34,51	5,92	5,92
	32	2017	1,14	1,16	36,60	-3,88	1,80
	32	2018	1,14	1,18	36,60	-0,01	1,79
1,3–1,7	52	2015	1,49	1,48	77,64	-	-
	52	2016	1,60	1,52	83,39	7,40	7,40
	43	2017	1,48	1,48	63,54	-7,84	-1,02
	49	2018	1,49	1,47	73,09	0,93	-0,10
1,7–2,1	64	2015	1,93	1,93	123,30	-	-
	64	2016	1,96	1,94	125,59	1,86	1,86
	61	2017	1,89	1,87	115,17	-3,79	-2,00
	56	2018	1,90	1,89	106,57	0,80	-1,22
2,1–2,5	47	2015	2,28	2,25	107,19	-	-
	47	2016	2,37	2,32	111,18	3,72	3,72
	53	2017	2,30	2,31	121,93	-2,74	0,88
	57	2018	2,31	2,31	131,41	0,21	1,09
2,5–2,9	46	2015	2,72	2,76	124,91	-	-
	46	2016	2,81	2,80	129,13	3,38	3,38
	45	2017	2,69	2,66	121,26	-4,01	-0,76
	49	2018	2,71	2,71	132,71	0,50	-0,26
2,9–3,4	65	2015	3,12	3,10	202,63	-	-
	65	2016	3,20	3,22	208,00	2,65	2,65
	57	2017	3,16	3,18	179,88	-1,38	1,23
	50	2018	3,14	3,15	156,80	-0,62	0,60
3,4–4,0	56	2015	3,73	3,75	208,65	-	-
	56	2016	3,85	3,86	215,52	3,29	3,29
	68	2017	3,70	3,72	251,43	-3,93	-0,76
	69	2018	3,70	3,72	255,07	-0,02	-0,78
4,0–5,0	97	2015	4,49	4,48	435,64	-	-
	97	2016	4,65	4,61	451,04	3,54	3,54
	85	2017	4,48	4,49	381,10	-3,58	-0,17
	85	2018	4,52	4,55	383,80	0,71	0,54
5,0–7,5	109	2015	6,12	6,03	667,18	-	-
	109	2016	6,26	6,14	682,50	2,30	2,30
	106	2017	5,96	5,85	631,72	-4,82	-2,64
	110	2018	5,86	5,71	644,43	-1,70	-4,29
>7,5	30	2015	10,24	8,60	307,07	-	-
	30	2016	10,43	9,11	312,99	1,93	1,93
	39	2017	9,43	8,66	367,66	-9,64	-7,90
	47	2018	10,18	8,89	478,63	8,02	-0,51
Yhteensä	605	2015	3,79	3,28	2 293,57	-	-
	604	2016	3,91	3,43	2 360,79	3,10	3,10
	596	2017	3,82	3,40	2 275,67	-2,31	0,72
	608	2018	3,95	3,45	2 402,23	3,48	4,22

Liite 2. Apteekkien lääkemyynti 2015–2018. (Keskiarvoja verrattu edelliseen vuoteen * ja vuoteen 2015**)

Liikevaihtoryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi	Lääkemyynti, keskiarvo (M €)	Lääkemyynti, mediaani (M €)	Lääkemyynti, yhteensä (M €)	Lääkemyynti, muutos keskiarvossa* (%)	Lääkemyynti, muutos keskiarvossa** (%)
< 0,9	10	2015	0,68	0,66	6,75	-	-
	9	2016	0,75	0,86	6,77	11,30	11,30
	7	2017	0,75	0,78	5,26	0,02	11,32
	4	2018	0,78	0,77	3,11	3,33	15,03
0,9–1,3	29	2015	1,13	1,14	32,66	-	-
	29	2016	1,19	1,18	34,38	5,25	5,25
	32	2017	1,14	1,15	36,62	-3,47	1,60
	32	2018	1,14	1,18	36,44	-0,49	1,10
1,3–1,7	52	2015	1,49	1,50	77,63	-	-
	52	2016	1,61	1,53	83,47	7,53	7,53
	43	2017	1,43	1,49	61,52	-10,87	-4,16
	49	2018	1,49	1,50	72,94	4,05	-0,28
1,7–2,1	64	2015	1,92	1,92	122,92	-	-
	64	2016	1,95	1,98	124,58	1,35	1,35
	61	2017	1,86	1,87	113,52	-4,40	-3,10
	56	2018	1,89	1,85	105,77	1,49	-1,66
2,1–2,5	47	2015	2,29	2,27	107,52	-	-
	47	2016	2,36	2,35	111,03	3,26	3,26
	53	2017	2,25	2,27	119,15	-4,83	-1,73
	57	2018	2,29	2,30	130,70	2,00	0,23
2,5–2,9	46	2015	2,73	2,75	125,73	-	-
	46	2016	2,83	2,85	130,22	3,57	3,57
	45	2017	2,68	2,75	120,45	-5,45	-2,07
	49	2018	2,74	2,74	134,06	2,21	0,10
2,9–3,4	65	2015	3,17	3,19	205,96	-	-
	65	2016	3,29	3,32	213,53	3,67	3,67
	57	2017	3,26	3,26	185,61	-0,88	2,76
	50	2018	3,19	3,18	159,37	-2,11	0,59
3,4–4,0	56	2015	3,84	3,85	214,94	-	-
	56	2016	3,98	3,97	222,74	3,63	3,63
	68	2017	3,77	3,74	256,58	-5,13	-1,69
	69	2018	3,78	3,74	261,12	0,30	-1,40
4,0–5,0	97	2015	4,66	4,65	451,65	-	-
	97	2016	4,82	4,81	467,70	3,56	3,56
	85	2017	4,64	4,63	394,01	-3,86	-0,44
	85	2018	4,67	4,63	396,98	0,75	0,31
5,0–7,5	109	2015	6,40	6,20	697,21	-	-
	109	2016	6,61	6,51	720,90	3,40	3,40
	106	2017	6,25	6,11	662,77	-5,46	-2,25
	110	2018	6,11	5,97	672,60	-2,21	-4,41
>7,5	30	2015	10,63	9,31	318,93	-	-
	30	2016	10,97	9,71	329,13	3,20	3,20
	39	2017	10,10	9,46	393,88	-7,95	-5,00
	47	2018	10,88	9,70	511,52	7,76	2,37
Yhteensä	605	2015	3,90	3,35	2 361,91	-	-
	604	2016	4,05	3,48	2 444,45	3,67	3,67
	596	2017	3,94	3,48	2 349,39	-2,60	0,97
	608	2018	4,09	3,53	2 484,63	3,67	4,68

Liite 3. Apteekkien yleisten kauppatarvojen myynti 2015–2018. (Keskiarvoja verrattu edelliseen vuoteen * ja vuoteen 2015**)

Liikevaihtoryhmä (M €)	Apteekien lukumäärä	Vuosi	Yleisten kauppatarvojen myynti, keskiarvo (M €)	Yleisten kauppatarvojen myynti, mediaani (M €)	Yleisten kauppatarvojen myynti, yhteensä (M €)	Yleisten kauppatarvojen myynti, muutos keskiarvossa* (%)	Yleisten kauppatarvojen myynti, muutos keskiarvossa** (%)
< 0,9	10	2015	0,077	0,081	0,767	-	-
	9	2016	0,104	0,089	0,940	36,19	36,19
	7	2017	0,092	0,085	0,645	-11,76	20,18
	4	2018	0,092	0,086	0,368	-0,25	19,88
0,9–1,3	29	2015	0,114	0,116	3,300	-	-
	29	2016	0,127	0,123	3,696	11,99	11,99
	32	2017	0,123	0,124	3,942	-3,34	8,25
	32	2018	0,130	0,132	4,146	5,17	13,85
1,3–1,7	52	2015	0,160	0,150	8,308	-	-
	52	2016	0,167	0,153	8,673	4,39	4,39
	43	2017	0,158	0,160	6,803	-5,14	-0,98
	49	2018	0,162	0,164	7,920	2,16	1,16
1,7–2,1	64	2015	0,209	0,209	13,347	-	-
	64	2016	0,217	0,212	13,884	4,02	4,02
	61	2017	0,199	0,206	12,119	-8,42	-4,73
	56	2018	0,219	0,216	12,254	10,14	4,93
2,1–2,5	47	2015	0,235	0,231	11,022	-	-
	47	2016	0,253	0,240	11,897	7,94	7,94
	53	2017	0,259	0,256	13,707	2,17	10,29
	57	2018	0,254	0,261	14,497	-1,66	8,46
2,5–2,9	46	2015	0,261	0,293	12,018	-	-
	46	2016	0,275	0,299	12,631	5,11	5,11
	45	2017	0,246	0,280	11,068	-10,43	-5,86
	49	2018	0,263	0,278	12,911	7,13	0,86
2,9–3,4	65	2015	0,259	0,295	16,847	-	-
	65	2016	0,242	0,285	15,748	-6,52	-6,52
	57	2017	0,227	0,285	12,948	-6,24	-12,36
	50	2018	0,281	0,325	14,038	23,60	8,33
3,4–4,0	56	2015	0,280	0,342	15,665	-	-
	56	2016	0,268	0,279	15,003	-4,23	-4,23
	68	2017	0,314	0,356	21,323	17,04	12,10
	69	2018	0,303	0,370	20,941	-3,21	8,49
4,0–5,0	97	2015	0,304	0,350	29,490	-	-
	97	2016	0,300	0,318	29,072	-1,42	-1,42
	85	2017	0,315	0,258	26,812	5,25	3,75
	85	2018	0,322	0,363	27,386	2,14	5,97
5,0–7,5	109	2015	0,355	0,133	38,722	-	-
	109	2016	0,296	0,074	32,235	-16,75	-16,75
	106	2017	0,319	0,068	33,835	7,93	-10,15
	110	2018	0,346	0,114	38,090	8,48	-2,53
>7,5	30	2015	0,495	0,112	14,848	-	-
	30	2016	0,359	0,096	10,774	-27,44	-27,44
	39	2017	0,292	0,067	11,381	-18,74	-41,04
	47	2018	0,309	0,056	14,505	5,76	-37,65
Yhteensä	605	2015	0,272	0,202	164,335	-	-
	604	2016	0,256	0,196	154,553	-5,80	-5,80
	596	2017	0,259	0,195	154,584	1,36	-4,51
	608	2018	0,275	0,209	167,056	5,94	1,15

Liite 4. Apteekkien liikevoitto/ -tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja vuosina 2015–2018.

Liikevaihto-ryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä*	Vuosi	Liikevoitto, keskiarvo (1000 €)	Liikevoitto, mediaani (1000 €)	Liikevoitto, minimi (1000 €)	Liikevoitto, maksimi (1000 €)	Liikevoitto, muutos keskiarvossa ** (%)	Liikevoitto, muutos keskiarvossa *** (%)
< 0,9	11	2015	4,952	31,352	-220,846	127,957	-	-
	9	2016	58,735	121,974	-193,217	187,516	1086,09	1086,09
	17	2017	66,452	83 569	-54,159	190 968	13,14	1241,92
	3	2018	66,036	74,562	4,760	118,786	-0,63	1233,52
0,9–1,3	28	2015	129,478	125,468	48,292	205,013	-	-
	28	2016	138,193	139,536	36,263	199,682	6,73	6,73
	29	2017	118,567	133,692	25,358	200,002	-14,20	-8,43
	23	2018	124,438	122,026	32,074	223,326	4,95	-3,89
1,3–1,7	48	2015	158,216	167,531	-209,006	401,125	-	-
	47	2016	170,668	162,159	-151,259	429,624	7,87	7,87
	40	2017	141,784	140,803	51,761	272,626	-16,92	-10,39
	39	2018	136,888	132,681	-15,367	280,370	-3,45	-13,48
1,7–2,1	65	2015	184,464	187,5	14,172	338,789	-	-
	71	2016	180,54	184,342	35,947	328,834	-2,13	-2,13
	54	2017	167,839	172,168	-67,823	328,153	-7,04	-9,01
	45	2018	175,175	172,989	89,890	332,047	4,37	-5,04
2,1–2,5	36	2015	211,94	207,355	48,649	361,278	-	-
	33	2016	221,253	209,366	64,565	360,858	4,39	4,39
	48	2017	199,411	194,156	66,789	364,865	-9,87	-5,91
	44	2018	161,110	155,604	-20,706	323,636	-19,21	-28,38
2,5–2,9	41	2015	198,793	206,236	33,802	329,429	-	-
	45	2016	207,197	210,691	-0,012	347,449	4,23	4,23
	45	2017	201,96	212,16	-31,316	415,517	-2,53	1,59
	38	2018	217,276	222,964	-68,161	405,136	7,58	9,30
2,9–3,4	61	2015	251,806	251,604	59,246	528,304	-	-
	61	2016	232,833	254,936	7,578	513,117	-7,53	-7,53
	53	2017	243,719	257,18	-12,589	435,902	4,68	-3,21
	46	2018	224,161	236,198	32,834	351,362	-8,02	-10,98
3,4–4,0	51	2015	273,903	296,506	-6,085	453,747	-	-
	51	2016	277,356	283,144	22,409	579,931	1,26	1,26
	62	2017	242,498	246,293	-15,144	472,583	-12,57	-11,47
	63	2018	238,119	233,360	-92,537	495,762	-1,81	-13,06
4,0–5,0	91	2015	301,078	300,573	28,181	598,2	-	-
	84	2016	288,946	291,819	-49,74	676,147	-4,03	-4,03
	77	2017	280,179	278,076	-34,408	818,951	-3,03	-6,94
	77	2018	276,425	269,152	-5,486	506,746	-1,34	-8,19
5,0–7,5	91	2015	408,719	405,888	-8,396	1490,578	-	-
	93	2016	391,114	374,941	50,336	1379,885	-4,31	-4,31
	93	2017	359,438	360,638	-55,976	832,439	-8,10	-12,06
	99	2018	317,658	314,968	0,130	616,901	-11,62	-22,28
>7,5	26	2015	532,447	498,182	142,917	1004,07	-	-
	27	2016	536,032	503,592	76,895	1029,755	0,67	0,67
	36	2017	548,74	557,409	213,464	1200,022	2,37	3,06
	45	2018	486,953	486,637	-15,453	1 222,532	-11,26	-8,54
Yhteensä	549	2015	267,412	233,627	-220,846	1490,578	-	-
	549	2016	264,716	227,393	-193,217	1379,885	-1,01	-1,01
	554	2017	253,919	225,192	-67,823	1200,022	-4,08	-5,05
	522	2018	252,080	224,481	-92,537	1 222,532	-0,72	-5,73

The logo for Fimea, the Finnish Medicines Agency. It features the word "fimea" in a lowercase, sans-serif font. The letter "f" is blue with a small pink horizontal bar at its top. The letters "i", "e", "a", and "d" are also blue. The letters "m" and "e" are a lighter shade of blue. The background of the page is white with a large, abstract, light blue geometric shape on the left side that overlaps the text area.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus

Säkerhets- och utvecklingscentret
för läkemedelsområdet

Finnish Medicines Agency

ISBN 978-952-7299-09-8